

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ  
Республикэм  
и Къэралыгъо  
Совет — Хасэм  
иунашъу

Адыгэ Республикэм  
иуцреждениехэу  
гъэсэнэгъэ языгъэгъотыхэрэм  
ягъэфэбэнкIэ шапхъэхэр  
къызэрэдалытэхэрэм  
ехьылагъэу  
Адыгэ Республикэм  
иминистрэхэм я Кабинет  
къэбарэу къыгъэхъазыргъэм  
фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм **унашъо ешIы:**

1. Адыгэ Республикэм иуцреждениехэу гъэсэнэгъэ языгъэгъотыхэрэм ягъэфэбэнкIэ шапхъэхэр къызэрэдалытэхэрэм ехьылагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къэбарэу къыгъэхъазыргъэр къыдэлъытэгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет игъо фэлъэгъугъэнэу Адыгэ Республикэм иуцреждениехэу гъэсэнэгъэ языгъэгъотыхэрэм ягъэфэбэнкIэ шапхъэхэр къызэрэдалытэхэрэм алыплъэрэ республикэ комисси-ем хэтхэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэр ахэгъэхьэгъэнхэу.

3. Зигугъу къэтшыгъэ комисси-ем иофшIэн икIэуххэм яхьылIэгъэ къэбарым Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм изичэзыу зэхэсыгъо щедэлунхэу.

4. Мы унашъор къэбар жъугъэм иреспубликэ амалхэм къащыхъуыгъэнэу.

5. Заштэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

къ. Мыекъуапэ,  
мэзаем и 8, 2012-рэ илэс  
N 271-ГС

Адыгэ  
Республикэм  
и Къэралыгъо  
Совет — Хасэм

Щыфхэм хэдзынхэмкIэ яфитыныгъэхэр пхырыщыгъэнхэм ылъэныкъокIэ гъэхъагъэу илэхэм, илэсыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зэрэдэлажъэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу фагъэшъошагъ **ХъацIэ Фатимэ Зауркъан ыпхъум**, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиси-е исекретарь.

## Тэнэ заулэкIэ рагъэжъэгъагъ хъызмэтым изехъан

Мыекъопэ районым шыщ станицэу Дагестанскэм ХъорэлI Светлана зипэщэ мэкъумэщышIэ-фермер хъызмэтшIа-плэр щызэхэщагъ. ТызэрэкIуагъэр игуа-пэу бзылфыгъэм былымхэр зыща-лыгъхэ псэолытIур къытигъэлъэгъугъ. Ахэр кIымэфэ лъэхъаным дэгъоу фэгъэ-хъазыргъэх. Тыдэки къэбзэ-лъабз, ебзыр къакъырхэм транспортерымкIэ ачIащы. Псэу былымхэм ящыкIагъэри игъом алэклагъахъ.

Былымхэхэм ягъэпсыгъо уахътэ зыщагъэкIорэ унэри тыгу рихьыгъ. Зэ-кIэ былымхэхэм халат фыжъхэр ащыгъхэу Iоф ашIэ. ТызшыкIогъэ уахъ-тэм тефэу сыхъатитIо жьым хагъэты-гъэ былымхэр къакъырхэм ачIагъэзы-хъажыгъэх.

— Анахъ IофышIэ дэгъоу тилэхэм ащыщ зоотехникэу Бжъэц Шумафэ, — еIо ХъорэлI Светлана. — Ащ Крас-нодар дэт мэкъумэщ академие-р къыухыгъ, былымхъуным илэсыбэ хъугъэу щэлажъэ, опытышхуи Iэклэлъ. 1983-рэ илэсым къыщегъэжьагъэу хъызмэтшIаплэ зэфэшхъафхэм Iоф ащишIагъ.

Зыфэтэгъазэ Бжъэц Шумафэ. Ащ къытфелуатэ хъызмэтшIаплэм ифермэ зэрагъэпсыгъэ шIыкIэр.

— 2005-рэ илэсым къыщегъэжьа-гъэу мы чIыплэм Iоф щытэшIэ, — еIо Шумафэ. — Колхозэу фермер зиягъэр зызэбгырэзыжыым ащ тетыгъэ псэуа-лэхэу зэхэкъутэжыхэрэр къэтщэфы-жыгъагъэх. Апэу тэнэ 12 къызIэ-кIэдгъэхъагъ. Джар игъэжьаплэу джы-рэ лъэхъаным тыкъэсыгъ, непэ тифер-мэ былымхъышхъэ 317-рэ щытIыгъ. Мыекъопэ районым анахъ фермэ инэу итхэм ар зыкIэ ащыщ.

Ащ пыдзагъэу Шумафэ къызэрилуа-тэрэмкIэ, кIымэфэ лъэхъаным анахъэу анаIэ зытырагъэтырэр былым Iус зэфэ-шхъафхэмкIэ ячэмхэр ыкIи танэхэр игъом гъэхъэгъэнхэр, псыр алэклэгъэ-хъэгъэныр ары. Мы лъэхъаным чэщ-зы-мафэм чэмэу яIэ пэпчъ телытагъэу щэ килограмм 14-м лыкIахъэу къа-хъыжы. ПстэумкIи фермэм щылажъэ-рэр нэбгырих: чэмьщхэр нэбгырищ, былымIыгъитIу ыкIи зы къэрэгъул. Ве-теринар врачи яI, ащ былымхэм язы-тет ренэу гъунэ лъефы.

Фермер хъызмэтшIаплэм чIыгу гек-тари 130-рэ къыфэгъэзагъ. Ащ анахъэу къыщагъэкIырэр мэкъу къэзытыщт ыкIи ицIынэгъум аупкIэзэ былымхэм арагъэшхыщт культурэхэр арых. Iусым хагъэкIухъэрэ лэжыгъэр къащэфы. Фермэм ипашэхэм къызэралорэмкIэ, кIымафэм афикъушт мэкъуи, лэжыгъи,



концентратхэри агъэхъазыргъэх. Фер-мэм былымхэм аратыщт Iусыр къыз-щагъэхъазыргъэр цех шагъэпсыгъ. Джаш фэдэу лэжыгъэу къащэфырэр зычIатэкъошт псэолэ дэгъуи шашIыгъ. Зоотехникым былымхэр зэрагъэшхыщт шIыкIэр рехъухъэ, былымхэхэм ар дэх имылэу агъэцакIэ.

— Тифермэ щэу къыщытхъыжы-рэр зэкIэ станицэу Дондуковскэм къуае зышIэу дэхэм ятIэщтыгъ, ау чыжъэу укIон фаеу зэрэхъурэм ыкIи уасэу къы-татырэм тызэрымыгъэразэрэм къах-кIэу щэм къуае зыщыхъэшIыкIыщт цех фермэм щыдгъэпсыгъ, — къелуатэ ХъорэлI Светлана. — ИщыкIэгъэ обо-рудованиер ащ чIэдгъэуцуагъ. Техно-логэу къедгъэблэгъагъ Дзыбэ Эдуард. Ащ ипэщэныгъэкIэ лъэпкъых хъоу къуаер цехым къыщагъэхъазыргъ. Зы-щэфын икIуни тэгъоты. Къалэхэу Мые-къуапэ, Краснодар, нэмыкI чIыплэхэми тикъуае ащылутэгъэкIы.

Фермерхэр зэкIэ республикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ зыща-угъоихэм былымхъуным фэгъэхьыгъэ федеральнэ ыкIи республикэ програм-мэхэу шылэхэм ахэхъанхэу къафагъэпы-тагъ. ХъорэлI Светлана къахихыгъ щэр нахъыбэу къэхъыжыгъэным фэгъэ-хыгъэ программэр. Ащ елгытыгъэу

лы килограммэу къахъыжырэ пэпчъ мэкъу-мэщымкIэ министерствэм соми 7 къаритыгъ. Ащ дакIоу сомэ милли-оным ехъу яцех чIагъэуцошт линиер къыращэфынэу къалэкигъэхъагъ.

Мы лъэхъаным фермэм былым плэщэ 317-рэ шаIыгъ, ащ шыщэу ащы-рэ чэмхэр 121-рэ. Былымхэр зыща-укIышхъэ псэуалъэри агъэпсыгъ. Фер-мэм иIофышIэхэм яцыхъэ телъэу къы-зэралорэмкIэ, лым ыкIи щэм якъэхъы-жынкIэ ягъэхъагъэхэм ахагъэхъошт.

Леонид МЕРТЦ.

Сурэтым итхэр: зоотехникэу Ш. А. Бжъэцыр, чэмьщхэу (сэмэгумкIэ къебгъэжьэнышъ) Н. Н. Ереми-нар, Е. С. Гридчина, Е. В. Беда-новар.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ-рэ Адыгэ Республикэм иминист-рэхэм я Кабинетрэ лъэшэу гухэкI ащыхъугъ IофшIэным иветеранэу, СССР-м инароднэ кIэлэегъаджэу, Адыгэ Республикэм инароднэ кIэлэ-егъаджэу Шхъэлэхъо Дарихъан Шхъэлэхъэ ыпхъум идунай зэрихъо-жыгъэр ыкIи ащ иунагъо исхэмрэ илахылхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Адыгэ Хасэм изимычэзыу зэфэс **еэе еэе еэе**

# Зэкъоуцорэ лъэпкъым зеужьыжьи



Сирием зео-банэу щы-  
клорэм зеушъомбгъу. Хэ-  
гъэгум ис цыфхэм рэ-  
хъатныгъэ ялэп, неущ  
ящылэныгъэ къырыкло-  
щтыр ашлэрэп. Адыгэу

Сирием щыпсэурэр нэб-  
гырэ мини 100-м къехъу.  
Тильэпкъэгъухэм якыи-  
ныгъохэр, гумэкI-гупшы-  
сэу ялэр адэддгощызе Iэ-  
пылэгъу тафэхъу тшIо-



игъу. Тиреспубликэ иоб-  
щественнэ движениеу  
«Адыгэ Хасэм» дунэа-  
фыгъохэм язытет къыди-  
лыты, зимычэзыу зэфэс  
зэхыщэгъ. АР-м и Къэра-  
лыгъо филармоние щы-  
клогъэ зэхыхэм Адыгеим  
щыщхэм ямызакъоу,  
Къэбэртэе-Бэлъкъарым,  
Къэрэщэе-Щэрджэсым,  
Краснодар краим, Моск-  
ва, IэкIыб хэгъэгумэ къа-  
рыкIыгъэхэр хэлэжьагъэх.  
Зэкъош республикэхэм  
яхэбзэ къулыкъушлэхэр,  
общественнэ движение-  
хэм яллыкIохэр, мамыр-  
ныгъэм игъэпытэн,  
лъэпкъ зэфыщытыкIэхэр  
нахьышIу шIыгъэнхэм хэ-  
лажьэ зышIоигъохэр зэ-  
фэсым щытлэгъугъэх.

(ИкIуэх я 8-рэ н. ит.)

## Уитарихъ

### зэгъашIэ, гъэлъапIэ

Мэзаем и 13 — 14-м,  
1921-рэ ильэсым Кубано-Чер-  
номорскэ хэкум хэхьэрэ Мые-  
кьопэ отделым ыкIи къалэу  
Мыекъуапэ РСФСР-м и ВЦИК  
итхьаматэу Михаил Иванович  
Калининыр ащылагъ.

\*\*\*

Мэзаем и 14-м — ильэс  
76-кIэ узкIэлэбэжьи, (1936)  
Адыгэ хэкум игъэцкIэкIо ко-  
митет ипрезидиум адыгэ ор-  
фографиякIэр ыштагъ, игъоу  
ар ыльэгъугъ. Орфографием  
ипринцип шъхьалэхэр зэхэз-

гъэуцагъэхэр, научнэа-  
шхо ахэм адэзышIагъэхэр бзэ-  
шIэныгъэлэжьхэу Д. Iэшхьэ-  
мафэр ыкIи Н. Яковлевыр  
арых.

\*\*\*

Мэзаем и 18-р — Адыге-  
им нэмыц-фашист техакIохэр  
(1943) рафыжьыхи, хэкур  
шъхьафит зыхъужьыгъэ Маф.  
Адыгэ Республикэм и Закон  
игъокIэ зэрилъытагъэу, чъэпы-  
огъум и 8-м 1997-рэ ильэсым  
къыщегъыжьагъэу хагъэунэ-  
фыкIы.

(Тикорр.).

## «ДзэкIолI орэдым» зыфагъэхъазыры

Джа цIэр зиIэ къэлэ кIэлэ-  
цIыкIу зэнэкъокъур ильэс къэс  
Мыекъуапэ щэкIо. Хабзэ зэрэ-  
хъугъэу, хэгъэгум иухъумакIо  
и Мафэ ипэгъокIэу ар зэхашэ.

Мыекъопэ администрацием  
СМИ-хэм зэпхыныгъэхэр адэ-  
шIыгъэнхэмкIэ и ГъэлорышIа-  
пIэ тызэрэщыцагъэгъозагъэм-  
кIэ, гъэсэныгъэмкIэ комитетыр  
Iофтхьабзэм икIэщакIу. Орэд-  
къэлонымкIэ зиIэпэлэсэныгъэ  
зыушэтыщт кIэлэеджакIохэр  
купищэу зэтеутыгъэх: а 1 —  
4-рэ классхэр, я 5 — 8-рэ клас-  
схэр ыкIи я 9 — 11-рэ классхэр.  
Зэнэкъокъури зэтеутыгъэщт.  
Ахэм яIэпэлэсэныгъэ къащэгъэ-  
лъэгъошт едзыгъохэмкIэ гъэ-

псыгъэ — зизакъоу орэд къэ-  
зылохэрэм, зэхэт ансамблэхэм,  
куп цIыкIухэм.

Самодетельнэ артист ныб-  
жьыкIэхэм яIэпэлэсэныгъэ уасэ  
фэзышIыщт жюриим хэхьэх  
гъэсэныгъэмкIэ къэлэ коми-  
тетым, кIэлэцIыкIухэм ыкIи  
ныбжьыкIэхэм ятворчествэ  
хэхьоныгъэ ышIынымкIэ Гуп-  
чэм яллыкIохэр, искусствэ-  
хэмкIэ колледжэу Тхьабысым  
Умарэ ыцIэ зыхьырэ икIэлэ-  
егъаджэхэр.

ДзэкIолI орэдыр анахъ дэ-  
гъоу къэзылохэрэм Мыекъопэ  
къэлэ администрацием ищыт-  
хъу тхылъхэр аратыщтых.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Хылушъо Шапсыгъэм

## Клубыр къызэIуахыжьыгъ

ШэхэкIэй цIыкIу. Мы къуа-  
джэр зэрэмыныр цIэу иIэми  
къыуегъашIэ. Културэм и Унэу  
зызыщэгъэпсэфынэу пчыхьэ-  
рэ цIыфхэр зыдакIоштыгъэхэу  
ащ дэтыр замыгъэцкIэжьы-  
гъэр бэшлагъэ. Джы а псэуа-  
лъэм итеплэ къэмышIэжьы-  
нэу зэхьокIыгъэ хъугъэ аужы-  
рэ мэзитIум мыщ гъэкIэжьын  
IофшIэхэу щызэрэхьагъэхэм  
яшIуагъэкIэ. Унэм ышхьэ кIэу  
тыралъхьагъ, джэхашгъохэр зэ-  
блахьугъэх, ыкIоцIыкIи ыкIы-  
быкIи дэпкыхэр дэгъоу агъэ-  
кIэжьыгъэх.

— Ахэр зэкIэ цIыфхэм гуа-  
пэ ащыхъугъ. Анахэу зыщы-  
гушIулыкIыгъэхэр културэм и  
Унэ фабер къызэрэращэлIа-  
гъэр ары, — еIо учреждением  
ипащэу Хъушт Людмилэ. —  
Бэрэ тежагъэми, газыр къыд-  
нэсыгъ, джы цIыфхэр къепщэ-  
лэнхэкIэ ыкIи зэхэхьэ гъэ-  
шIэгъонхэр афызэхапщэхэ-

зэ пшIынкIэ нахъ IэшIэх хъушт.  
Къэнэгъэ IофшIэхэр джыри  
щылэх: клуб IухьапIэмрэ ар  
зытет чIыпIэмрэ гъэдэхэгъэн-  
хэ фае, сабийхэм зыщылджгун-  
хэ чIыпIэ ящыкIагъ, унэ кIо-  
цIым ешIэлIэнхэри щылэх.

Хылушъом щыпсэурэ ша-  
псыгъэхэм я Адыгэ Хасэ ипа-  
щэу КIакIыхъу Мэджыдэ клу-  
бым пае тетIысхьапIэхэр, сце-  
нэр зэрагъэдэхэщтхэр, шъхьа-  
ныгъуепчъэ Iухьохэр къалэки-  
гъэхьанхэу къыгъэгугъагъэх.  
Клубым иIофышIэхэр ащ инэу  
фэразэх.

ГъэцэкIэжьын Iофхэр зэ-  
раухыгъэхэм фэгъэхьыгъэу Шэ-  
хэкIэе цIыкIум икIуб концер-  
тышхо щыкIуагъ, къэшъокIо  
ансамблэу «Шапсыгъэхэр» зы-  
филорэр ащ хэлэжьагъ. Къо-  
джэдэхэхэри хьакIэхэри чэфы-  
гъэх, клубым ипчъэхэр къы-  
зэIуихыжьыгъэх.

(Тикорр.).

## АвтоматкIэ еуагъ

Обществэм щагъэшIэгъон  
алъэкIыгъэ хъугъэ-шIагъэм фэ-  
гъэхьыгъэ зэхэфыныр джы-  
рэблагъэ аухыгъ ыкIи Iофыр  
судым Iэклагъэхьагъ.

Адыгеим и МВД ипресс-  
къулыкъу къызэритыгъэмкIэ,  
блэкIыгъэ бжыхьэм Красно-  
гвардейскэ районым щыпсэу-  
рэ гъунэгъуитIум азыфагу зэ-  
гурымылоныгъэ къызетаджэм,

зым автоматэу Калашниковыр  
къышти, адрэм имашинэ ышIэ-  
зэ еуагъ. Нэужым ащ иунэ по-  
лицейскэхэм къызалъыхъум,  
автоматыр къырагъотагъ. Ащ  
кIыгъугъэх щэ 200-м ехъу, гра-  
натэр РГД-5-м фэдэ ыкIи га-  
зовэ кIэрэхъуи 3.

Джы хьыкумым унашъо  
ышIыщт бздэжашIэр зэрагъэ-  
пщынэщтымкIэ.

## Видеокамерэхэр ачIагъэуцох

Адыгеим ихэдзыпIэ чIыпIэхэм камерэхэр зэрачIа-  
гъэуцошхэр тигъэзет бэмышIэу къыхиутыгъагъ. Ащ  
фэгъэхьыгъэ пресс-конференцие шъолъыр къэбар  
лгъыгъэлэс амалхэм яжурналистхэм апае ОАО-у «Рос-  
телекомы» и Адыгэ къутамэ ипащэу Сергей Пули-  
нец мэзаем и 11-м къытыгъ.

Гъэтхапэм и 4-м УФ-м и  
Президент ихэдзынхэу щы-  
Iэщтхэр шъыпкъагъэ хэлъэу  
рекIокIынхэм пае хэдзыпIэ  
чIыпIэхэм видеокамерэхэр  
ачIагъэуцонхэу рахъухьагъ. Ащ  
ишIуагъэкIэ хэдзакIохэм ама-  
къэхэр зэрэтыхэрэм ыкIи пчъа-  
гъэр къызэралъыгъэхэм лъы-  
плъэщтых. Адыгеим ихэдзы-  
пIэ чIыпIэ 259-мэ камерэхэр  
ачIагъэуцоштых.

Сергей Пулинец къызэри-  
IуагъэмкIэ, зэкIэ оборудование-

хэр къалэклэхьагъэх ыкIи ка-  
мерэ 16 агъэуцугъах. ХэдзыпIэ  
чIыпIэхэу Интернетыр зимы-  
Iэхэм кIэу афырашэ. Уахътэу  
къафагъэнэфагъэм тетэу Iоф-  
шIэнхэр рекIокIых, игъом  
аухыщт. Программэ-аппарат  
комплексхэу ашагъэпсыхэрэм  
видеокамеритIу ахэт, ахэм хэ-  
дзынхэр зыщыкIорэм щыхъу-  
рэр тырахы. Оборудованиехэм  
яIофшIакIэ зыфэдэр хэушъхьа-  
фыкIыгъэ уплъэкIунхэмкIэ  
къыхахыгъэх, зэрагъэуцущт



шIыкIэхэми схемэ гъэнэфа-  
гъэ яI.

УФ-м и Къэралыгъо автома-  
тизированнэ системэу «Хэ-  
дзынхэр» зыфилорэр зычIэт  
унэм мы охътэ благъэхэм ка-  
меритIу чIагъэуцошт. ЗэкIэ хэ-  
дзыпIэ чIыпIэхэм ащыхъурэм  
лъыплъэнхэ амал ащ къари-  
тыщт.

ИШЪЫНЭ Сусан.

## Правительствэм унашъо ышIыщт

2018-рэ ильэсым зэхэщэщт  
я 3-рэ ныбжьыкIэ олимпий-  
скэ джэгунхэр Дагъыстан  
щырагъэкIокIыхэ зэрэшIоигъор  
къызыIотыкIырэ документ-  
хэр агъэхъазырыгъэх ыкIи ащ  
фэгъэхьыгъэ унашъо УФ-м и  
Правительствэ гъэтхапэм и I-м  
нэс ышIынэу ежэх. Ар къы-  
Iуагъ бэмышIэу Москва щы-  
клогъэ пресс-конференцием  
къыщыгушIызэ, Урысыем и  
Олимпийскэ Комитет ивице-  
президентэу, сенаторэу Ахмед  
Билаловым.

— Заявкэр ттыным фэшI ин-  
весторхэр зэрэщыIэхэм, спорт  
ыкIи туристическэ псэуальтэхэм  
ягъэхъазырын иконцепцие зэ-  
рэгъэпсыгъэм адакIоу къэра-

лыгъор Iэпылэгъу къызэрэтфэ-  
хъуштыр теубытагъэ хэлъэу  
тшIэн фае. УФ-м и Правитель-  
ствэ мы IофыгъомкIэ къыдго-  
уцонэу тыщэгугъы, — къы-  
Iуагъ А. Билаловым.

Мы заявкэм идегъэштэн  
гумэкIыгъо къыпыкIын зэ-  
кIилъэкIыштыр къэшIэгъуаеп,  
мы ильэс дэдэм (2018-рэ  
ильэсым) футболымкIэ Ду-  
нэе чемпионатыр тикъэра-  
лыгъо щыкIошт, ащ ахьщэ-  
шхо зэрэпIухьащтми щэч хэ-  
лъэп.

Ау ныбжьыкIэхэм азыфагу  
щыкIошт олимпийскэ джэ-  
гунхэр Дагъыстан зыщызэхэ-  
щэхэкIэ, турист кластерым  
къыдхэлъыгъэгъэ Каспий хы-

Iушъом хэхьоныгъэхэр ышIын-  
хэ ыльэкIыштыр, республикэм зэ-  
рэпсау иэкономикэ зыкыIэ-  
тынымкIэ амалышIухэр къы-  
тыщтых. АщкIэ щысэ къэп-  
хыным пае чыжъэу умыкIоми  
хъушт. ГушIыIэм пае, къалэу  
Шъачэ щыкIошт Олимпиадэм  
ишIуагъэкIэ, ильэс заулэкIэ  
узэкIэлэбэжьиэм экономикэ  
къэгъэлъэгъонхэмкIэ я 10-рэ  
чIыпIэм щытыгъэ Краснодар  
краим лъэбэкъушхо ышIын  
ыльэкIыгъ ыкIи джы ар я 4-у  
Урысыем шалъытэ.

— Дагъыстан пшIэмэ, мыщ  
ифутбольнэ командэу «Ан-  
жим» иешIакIэ Темыр Кавка-  
зым щыпсэуэхэрэр, зэкI Iоми  
ухэмыукъонэу, лъэплъэх, цIыф  
лъэпкъэу мыщ исхэр ащ зери-  
пхыгъэх, язэгъурылоныгъэ нахъ  
ыгъэпытагъ. Лъэпкъыбзэ зы-  
щыпсэурэ КавказымкIэ ащ мэ-  
хьаншхо иI, — къыIуагъ Ах-  
мед Билаловым.



## ЮФШЭНЫР



кышчыублагъу 2011-рэ ильэс-хэм зэфашыжыгъэ предприя-тиехэр ыкIи агъэлажъэхэрэр нахь макIэ шыгъэнхэм епхы-гъэ гухэлъу агъэнэфэгъагъэ-хэр зыхуыгъэ ЮфшIэпIэ зэфэ-шъафхэр. Мониторингым кыыхагъэнагъэх организациер зэрэзэфашыжырэм е Iут-хэр нахь макIэ зэрашышт-хэм, джащ фэдэу ЮфшIэгъу мэфэ имыкъум зэрэтехаштхэм япхыгъэ ЮфшIакIэр 2011-рэ ильэсым зыгъэнэфэгъагъэху тызхэт ильэсым лызыгъэкIо-тэнэу изыхуыгъагъэхэр.

Аужырэ тхымафэм, нэмы-кIэу къэпIон хъумэ, мэзаем и

гъэ республикэм лъэгапIэу шыриIэр проценти 2-м (ыпэкIэ 1,9-рэ хуыштыгъ) нэсыгъ.

Пчъагъэхэм кыызэрагъэла-гъорэмкIэ, зэкIэмкIи предприя-тиехэм, организациехэм Iуагъэ-кIынэу агъэнэфэгъэр нэбгырэ 381-рэ. Ахэм ащыщэу нэбгы-ри 101-р IуагъэкIыгъ. ЮфшIэн зимыIэу къэнагъэхэм ащышхуэ нэбгырэ 67-м лэжъапIэ къа-фагъотыгъ.

ЗиЮфшIэн мыдэу зэхэша-гъу кыпшыхуышт предприя-тиехэри мониторингым кыыхэ-нагъэх. Гушылэм пае, ЗАО-у «Картонтарэм» нэбгырэ 1051-рэ цэлэжъэмэ, гъэтхапэм и 31-м ехъулIэу нэбгырэ 50 IуагъэкIы-нэу агъэнэфэгъ. ОАО-у «Къы-блэ телекоммуникационнэ ком-паниеу» нэбгырэ 537-рэ зыIу-тым гъэтхапэм и 31-м ехъулIэу нэбгырэ 12 IуагъэкIынэу ша-гъэнэфэгъ. Мыекъопэ район сымэджэщым иштат нэбгырэ 1024-рэ хуыштыгъ. БэмышIэу нэбгыритф IуагъэкIыгъ. Мы лъэхъаным ООО-у «Майкоп-гипсострой» зыфилоу къутырэу Краснэ Улькэм дэтым иЮфы-шIэ нэбгырэ 80 лэжъапкIэ ара-мытэу загъэпсэфы. Джащ фэ-дэу заказ зэрэщымыIэм ыпкъ кыкIэу, Кошхэблэ гъучIбе-тонышI заводым иЮфышIэ нэбгырэ 50 Iоф амышIэу ша-гъэсынхэ фаеу хуыгъэ. ЗыцIэ къетIуагъэхэм яспискэ джыри лыбгъэкIотэн плъэкIышт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

## ТУРИЗМЭР

# Зы кIуачIэу Зэдыхэжэщытхэ

Урысые-фрацуз зэгъусэ Iоф зэ-дэшIэпIэ предпри-ятиеу Те-мыр-Кав-каз тури-стическэ класте-рым игъэ-псын хэ-хъоны-гъэхэр езыгъэ-шыштытхэ IофшIэныр регъажэ. ОАО-у «Курорты Северно-го Кавка-за» (КСК зыфилоуэм) итхыма-тэу Била-лэ Ахьмэд СМИ-хэм яIофышIэ-хэм кыIэ-зэрарилуа-гъэмкIэ, пред-приятием

«Международное разви-тие Кавказа» цIэу фаусыгъэр. СП-м иус-тавной капитал евро миллиони 10 мэхуэ, ащ щыщэу процент 51-р Урысыем, 49-р Фран-цием халъхъащтых.

«Компанием идиректорхэм ясовет бгъуитIумкIи нэбгы-риплI зырыз лыкIохэу хагъэ-хъащтых, пэщэныгъэ дызе-зыхъащтыр тэ тикъэралыгъо, генеральнэ директорыштыр Францием ащыштытхэ», — еIо А. Билалэм.

СП-р туркластерым ибиз-нес-план изэхэгъэузон, Iофым инвесторхэр къегъэблэгъэгъэн-хэм, проектэу агъэхъазыры-хэрэр ауплъэкIунхэм алъы-плъэшт, экономикэ, экологие, социальнэ, архитектурнэ, нэ-мыкI лъэныкъохэмкIи укъя-кIуалIэмэ, хэукъоныгъэ амы-шIэу, курортхэм ягъэпсын эк-спертизэ ягъэшIыгъэным пы-лыштытхэ. Кыхъэгъэ 2012-рэ ильэсым туркластерым ха-лъхъанэу евро миллиард хуэ-рэ инвестициехэр къагъотын-хэу бгъуитIур зэзэгыгъ. Уры-сыемрэ Франциемрэ зэгъусэхэу Темыр Кавказым шагъэпсышт курортхэм ахэлэжъэнхэу апэу зыгу къэкIыгъагъэхэр хэгъэ-гуитIум япрезидентхэу Д. Мед-ведевымрэ Н. Саркозирэ. Зэ-гъусэхэу Iоф зэдэзышIэштхэм япредприятие зэрэзэхаштхэм фэгъэхыгъэ зэзэгыныгъэм ахэр тыгъэгъазэм кIэтхэгъа-гъэх, СП-р Нидерландхэм офи-циальнэу регистратиие шара-гъэшIыгъ.

Урысыем и Къыблэ шъо-льыр шашышт курорты 5-м къушхъэ кечъэхышIэ трассэ-хэу шагъэпсыштхэм якIыхъэ-гъэщтыр километри 100-м кIэ-хъэ, ащ нэмыкIэу къушхъэм зэрэдащэштхэ гъогу 214-рэ ашIышт. ХьакIэхэм чIыплIэ мин 83-м ехъу Iэшт, мафэ къэс кластерым нэбгырэ мини 150-рэ фэдимэ зышагъэпсэ-фын алъэкIышт.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-кыулыкъу.

## ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

# Цыфхэм нахь апэблагъэ мэхъу

ХэткIи шъэфэп респуб-ликэ гупчэм пэчыжъэ псэуплэхэм ащыпсэхуэ-рэм къэралыгъо фэлэ-фашIэхэр, нэмыкIэу

къэпIон хъумэ, лъэныкъо зэфэшъафхэм афэгъэ-зэгъэ къэралыгъо учреждениехэм яшIоигъо-ныгъэхэмкIэ алъылэсынхэр кын къазэрэфэхъурэр. Iофыр ащ зэрэтетыр къыдалытэзэ ыкIи цыфхэм яфэлэ-фашIэхэр зерафагъэцакIэхэрэр нахь дэгъоу зэхэщэгъэн, цыфхэм ахэр нахь апэблагъэ шы-гъэнхэ гухэлъым пае, ПенсиехэмкIэ фондым и Къу-тамэ Адыгэ Республикэм шыIэм цызэхэгъэуцагъ ащ ипашэ псэуплэхэр къыкIухъэхэзэ, цыфхэм яегъэблэгъэнхэр зэрэзэхыштытхэм игуафхэу 2012-рэ ильэсым телъытагъэр.

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд зэкIэлъыкIокIэ гъэнэфэгъэ иIэу ыгъэцэкIэжырэ концепциеу цыфхэм фэлэ-фашIэхэр нахь апэблагъэ шыгъэнхэм те-лъытагъэм диштэу мы шы-кIэр кыыхахыгъ. КъэIуагъэмэ хуышт а лъэныкъом епхыгъэ опыт гъэнэфэгъэ ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ иIэ зэрэхуыгъэр. Гушылэм пае, аужырэ ильэс зытIум ПФР-м иреспубликэ Къутамэ респуб-ликэ гупчэм нахь пэчыжъэ чIы-плэхэу Мыекъопэ районимкIэ поселкэу Каменноостскэмрэ Тэхъутэмыкъое районимкIэ поселкэу Яблоневскэмрэ кон-сультационнэ пунктхэр къащы-зэIуихыгъэх. Джащ фэдэу ильэ-сищ хуыгъэ УФ-м Пенсиехэм-

кIэ ифонд автомобилэу «Газе-лым» тегъэпсыкIыгъэ мобил-нэ клиент къулыкъоу ищыкIэ-гъэ техникэмкIэ дэгъоу зтегъэ-псыхъагъэм иIофшIакIэ цыф-хэр зигъэразэхэрэр. БлэкIыгъэ ильэсым ПенсиехэмкIэ фон-дым цыфхэм яфэлэ-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэм епхыгъэ шыкIакIэ ыгъэфедэу ыублагъ. ПФР-м ичIыплIэ органхэм яот-делхэм япашэхэм нахь чыжъэу шыIэ псэуплэхэр къахъуэхэзэ цыфхэм аIокIэх, яшIоигъоны-гъэхэр зэхэфхэ.

Джы мы ильэсым кышчы-ублагъэу а IофшIакIэр ПФР-м и Къутамэ ипашэ лыIэсэу агъэпсыгъ. Джырэблагъэ, мэ-заем и 7-м, ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипашэу



Къулэ Аскэрбий Джэджэ рай-онымкIэ поселкэу Новэм шы-псэхуэрэр, нахьыбэмкIэ нэжъ-Iужъхэр, ригъэблэгъагъэх. Гъэ-шIэгъоныр пенсиехэм ыкIи со-циальнэ тынхэм ямызакъоу, поселкэм шыпсэхуэрэм шыIэ-ныгъэм епхыгъэ нэмыкI кы-ныгъохэмкIи пенсие ведомст-вэм ипашэ зыкызырэфэгъэзэ-гъагъэр ары.

КызырэупчIыгъэхэм ащы-щых: зыныбжэ ильэс 80-м нэ-сыгъэхэм япенсиехэр зыфэди-зыштхэр; сэкъатныгъэу иIэм-кIэ цыфхэр зыхэхъэрэ купыр нахь цыкIуэ зашыкIэ пенсие-мрэ мазэ къэс ратырэ ахыщэ ты-нымрэ кызыралыгъэхэрэ шы-кIэр; пенсиехэр зэрэмакIэхэр ыкIи ахэр къэлэтыгъэнхэмкIэ амалэу шыIэхэр.

Джэджэ районим епхыгъэ къэбархэу IэкIэлъхэм атегъэ-псыкIыгъэу Къулэ Аскэрбий упчIэ пстэуми зэхэгуфыкIы-гъэу джэуапхэр аритыжыгъэх, ПенсиехэмкIэ фондым ипшгъэ-рылхэм ахэмыхэрэ упчIэхэу къатыгъэхэр журнал гъэнэфэ-гъэм датхагъэх бужкIэ икIу фэдишэу зэхэфынхыш джэуап-

хэр аратыжыныхэм фэшI. Рес-публикэ гупчэм къэкIонхыш, зыгъэгумэкIыхэрэ упчIэхэр зэ-хафынхэу амал зэрамыIэм кыхыхэкIэу, егъэблэгъэным къе-кIолIэгъэ пстэуми гукIэгъуны-гъэ зыхэлъ ащ фэдэ IофшIа-кIэм пае Къулэ Аскэрбий кы-зэрэфэразэхэр къыраIуагъ.

Зымыгъэразэхэр лъэныкъо-хэри аушъэфыгъэхэп. Ведомст-вэ зырызхэм яIофшIакIэ зэри-мыгъэразэхэрэ къаIуагъ. Пред-ложениехэри кыфахыгъэх. ПФР-м иреспубликэ Къутамэ ипашэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Къулэ Аскэрбий ахэр ытхыгъэх, ыуплъэкIунхэу ыгъэнэфэгъ.

КыкIэлъыкIошт дэкIыгъор мэзаем и 21-м шыIэшт, а рай-он дэдэм ит станицэу Келер-месскэм цызэхыштытхэ. Апэрэ дэкIыгъом кызыригъэлыгъуа-гъэмкIэ, республикэ гупчэм нахь пэчыжъэу шыIэ адрэ псэ-уплэхэм адэсхэри мыш фэдэ зэлукIэгъухэм кызырэжэхэрэм уехъырэхышъэжыныу щытэп.



# Тикультурэ епэсыгъэу тыжъугъэзекІу!

Гупшысэ куум зэфэхьысыжхэр уегъэшых, блэкІыгъэри пщимыгъэгъупшэу ыпэкІэ уегъаплъэ, нэм фэмыукло-чІыштми гукІэ уапхырегъэ-плышъу, уищыІэныгъэ куцІ клоцІылъэу, мэхьанэ иІэу — ащ кыыхэкІэу о пшъхьы плытэ-жъэу, уищыІэныгъэ зэрэбгъа-клорэм рэзэныгъэ уигъэшІэу, укъэзыуцухъэу узхэтхэми гу кыплъгаригъатэу, уасэ кып-фаригъэшІэу мэхъу.

ТэкІу шІагъэу сызыгъэгумэкІырэм ащыцІ упчІэ зытІу яджэуап хъушъуштым нахъ тызэдэгупшысэнымкІэ ошІэ-дэмышІэу ІэпыІэгъу кысфэ-хъугъ бэшлагъэу синыбджэгъу Шыкъ Николай (филологие шІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор) итхыгъэу мы илъэсым ищылэ мазэ и 27-м гъэзетэу «Советская Адыгея» кы-хиутыгъэу сызэджагъэр («В основе воспитания — куль-тура»).

ТхакІоу ыкІи журналистэу Анатолий Пренкэм истатъа кыпкырыкІызэ («Трудно ли сломать деревце?», «АС», 01.07.2011г.), Шыкъ Николай тинепэрэ ныбжьыкІэмэ тэ, нахьыжхэмкІэ, тызэраплугъэу тызэсэгъэ еплыкІэ-зекІуакІэ-хэу адыгэ хэбзэ дахэми диштэ-хэу тшІокъабылхэр зымыгъэ-цакІэхэу, ар ашІоемыкІу шъып-къэуи зызыгъэпсыхэу, сомэм нахърэ лъаплэ щымыІэу зы-лмытэхэр тыныбжьыкІэмэ мымакІэу ахэт зэрэхъугъэм ыкІи ащ лъапсэу иІэу ылыгъэ-рэм игъэкІотыгъэу кыатегушы-Іэ, демыгъэштэни плъэкІырэп игухэкІ.

Къольхэ тын-Іыхыным узэ-рпэуцужышъуштыгъэ ылыгъэ-рэр гъогогуитІоу кыегъэлыа-гъо Шыкым. Апэрэр — плу-ныгъэр унагъомрэ къэралы-гъомрэ къапкырыкІыхэу зэ-хапшэмэ ары. Ар хэта тэрзэп зылон зылтэкІыштыр? «Унэгъо тэрэзым» сабыр шаплумэ, исабынгъом кыщегъэжыагъэу гурагъалоэз узэрэзекІон фаер пшъэрылтым, намысым, укы-тэм атетэу. Джащыгъум мы-гъэсэнэгъэм, Іэдэбынчагъэм

янэикІ-ІуикІыгъэ уапэуцужы-шъун плъэкІыштыгъэ еІо. Ар тэ-рэр, ау... тыдэ шыІэха а «унэгъо тэрэзхэу» ащ тетэу зикІалэ-хэр зыгъасэхэрэр непэ? Шы-Іахэхэп ахэм афэдэ еІорэп. Ау бэ мэхъуха ахэр? «Ары» сфэ-Іоштгеп. ІэнэтІэ лъагэ ылыгъэу, адыгэ унагъуи ышІагъэу, ау исабыймэ адыгэбзэ гушыІа-кІи, тхакІи амышІэхэу макІа Мыекъуапэ дэсыр? Чылэм щыпсэурэ унагъомэ ахэтыба унэгъо клоцІым ялфыгъэмэ урысыбзэ закъокІэ защыдэгу-шыІэхэрэр? Шуныгъэм адрэ илъэныкыомэ ягугъу тшІыжъы-ррп. ГухэкІми, «сомэм зэкІэри зэшІуихышты» еплыкІэм лІэ-ужыкІэхэр зэхехыгъэх, адыгэ-хэри зэрахэтэу. АщкІэ щысэ дэи кыагъэлыагъо хабзэм иІо-фышІэмэ язекІуакІэкІэ.

ЯтІонэрэ хэкІыплэу Шы-кым ылыгъэурэм тыкыте-хъэгъах, сыда плэм ахэр зэ-пхыгъэ шыпкыкэх. Цыфхэми, зэкІэми яплун-ялжынкІэ къэ-ралыгъор ары нахъ пшъэры-лтышхо зилэу пшъэдэкІыжъ зыхьын фаери мыхъурэ Іофым-кІэ: ащ политикэу зэрехъэ-рэр, идеологиесу иІэр. Адэ ахэм альэныкыокІэ узэрэхъатылэн тэлъэгъуа? Тлэгъуреп. Сыда типашхэр тыхэгъэу лъэш ху-ным, зыкІыныгъэ илтыным, фэшыгъэным фаехэба? Мы-хъуштым, бзэдджэшлагъэм зэ-ребэныжынкхэ кІуачІэ хэгъэ-гум иІэба? Цыф лъэпкыбзэу тызэрэзэхэтыр, ащ кытырэ пшъэрылхэр непэ закъуа за-лэгъугъэр, зызэхашлагъэр? Цыф лъэпкхэр зэпзыгъэуцухэу, ахэм язэкъошныгъэ машІо клэзидзэрэмэ пхъашэу узэра-пэуцужыны фаер игъоу зэхамы-шІэкІэ ара, е мэхьанэ ащ ра-тырэба ар Іэпэдэлэл ашІы зы-хъукІэ, е амылэгъухэрэм, зэ-хамыхыхэрэм фэдэу зекІохэ зыхъукІэ?

Нэбгырэ пэпчъ культурэу хэлъым хэбгъэхъоныр цІы-фыныгъэшхо зыкупкІ плуны-гъэм ылыапсэу елытэ Шыкъ Николай. Детэгъаштэ ащкІи, а пшъэрылтышхом игъэцэкІлэн СМІ-хэм, анахъэу еІлани те-левидением зэрэпсаоу пштэ-мэ, ягъэ зэрэрагъэкІырэм ягугъу игъэкІотыгъэу, ІупкІэу кызэритрэм. Ау упчІэ къэ-уцу: адэ ар ауштэу щытышт-мэ, Ксения Собчак гушыІоу пае, канал ылыгъэу, пэрыоху гори имыІэу зыфаер ришІы-хъаштмэ, шоу-бизнесым пылт купым телеканалхэр зэкІэ зэ-рфаеу ыгъэзекІоштхэмэ, къэ-ралыгъом илІышхъэмэ ар «амылэгъумэ», еІланэ сыда узшыгугъыштыр?

Цензурэм къемыгъэгъэзэ-жыштым (щыбзэр нэд дэ-дэу, клэкІырэ шымыІэу зы-щытыгъэм фэдэу), тэрэз, мо-ральнэ-этичэскэ фильтрэ гор-рэ тищыкІэгъэ шъыпкы! Шы-Іэхэс фай, тишІошыкІэ, пшъэ-рылтыр, намысыр, укытэр, зэ-фагъэр — идеологиесу икІэ-сэнхэу. Джар тэштэфэ, игъэ-цэкІлэн пшъэдэкІыжъ пхъа-шэ кІыгъоу тэшІыфэ, джы тызыхэт щыІэкІэ зезэрэлыа-шъом тыхэмыкІыштыгъэу кыс-шІошы.

ЛшэІэгъумэ кыатыгъэ, апсы-хъэгъэ уикультурэ кызэтеб-гъэнэшъуным, Іэубытыплэу уиІэным, ар плъачІэу хэбгъа-хъозэ, ыпэкІэ улъыкІотэшъу-ным зэхэшІыкІ ини, гүзэхэ-шІэшхуи, лыгъи, цыфыгъэ лъаги, укызхэкІыгъэ уилъэпкы шІулъэгъуныгъэшхо фыуиІэри ищыкІагъэх. ТимакІэ мэхъух ащ фэдэ цыфхэр, ау тимиІэхэуи щытгеп. Джахэр арых Іэубы-тыплэ, тегъэкланІэ хъушъушты-хэр, щысэкІэ пштэ хъуштыхэр. Джащ фэдэ щысэ къэсхышты тилъэпкыгъумэ анаІэ тыряд-гъадзэ сшІоигъоу.

Адыгэ-тыркоу Исмет-Оздэ-мыр Азбай ирассказэу «Ку-нилатІ Къадыр» зыфІорэм (журналэу «Зэкъошныгъэ», N 4, 2011-рэ илъэс) сыщыІукагъэ сигупшысэ зыгъэшсыгъэ чІы-плэ. Мыр художественнэ тхыгъ, ау героим кхъхулагъэу кы-Іохэрэр къэмыгугупшысыгъэ къодыехэу, щыІэныгъэм кы-хэхыгъэхэу сицыхъэ телъ. Ежъ авторым ибиографии техы-гъэнкІи хъун. Азбай зэри-тхэу, «Іузунайла (ТыркуемкІэ адыгэ чылабэ зыщыпсэурэ шъофышху) — фабэм анахъ узылыгъорэр, чыІэм анахъ узыстырэр, жъуагъом анахъ шІэтырэр, мэзахэм анахъ шІун-кІыр... — пстэури щызэфсы-гъэхэ фэдагъ». А шъофым ит къуаджэ горэ апэу зельэгъум лиричэскэ героим гъогогъурэ нэІуасэрэ фэхъугъэ хымэлІ гор-рэм, «А си Алахъ, мы къуаджэу сыдэуи пызд ашІыгъа, сыдэуи изэкъуабза, сыдэуи тхъамы-кІа!.. — ыІозэ, хэщэтыкІы-гъагъ», — кыетхы. Зэрэхъурэм-кІэ, джарэу Тхъэр зыпыкІы-жыгъэ чІыплэу егъэзыгъэ адыгэхэу ячІыгужъ рафыгъа-гъэхэр кызышчыуцугъагъэхэр чІыплэ Іэягъ, хъопсагъо гори хэмылэу.

Ау анахъ мэхьанэ шъхьаІэ зилэр, «ягъашІэ зэрэхылытэм емылтыгъэу, илъэс мин пчъагъэхэм къапкырыкІи, тилъэпкы шъуашэ фэхъугъэ хэ-бзэ-бзыпхъэхэр, шэн-зекІуа-кІэхэр — лъэпкыым изІыкІа-гъэ зытетым тетэу кызфагъэ-нэжыны альэкІыгъ. Щымыщ хамылхъэу, шыщыр хамы-гъэзэу эпосри, Іотэжъри, пшы-сэри тфаухъумагъэх. Ежъхэми... лъэпкы хабзэм игъунапкъэхэм къащыуцурэ сэмэркъэхэр, пшысэхэр, ІорыІагъэхэр зэхалъ-хъагъэх. А дэхэгъэ пстэуи ижыкІэ кыщегъагъэу кыз-дырахъабырэ, хэхъоныгъэ зы-

фашІырэ лъэпкы культурэр ары лъапсэ афэхъуштыгъэр». Джа-ры кІоцІэ лые къахэзылхъэ-рэри сыд фэдэ кыин ушэтыплэу щыІэныгъэм къапыгъохрэмэ апэуцужышъунхэмкІи, адыгэ-хэу кызыгъэнэжхэрэри! Джа-ры, а лІэшІэгъу пчъагъэхэм зэІуагъэкІэгъэ культурэ лъагэу щытхэу кыитфэзыхыгъэр ары, дунаим тыщыІэрыІоу непэ ащ ихэгъэхъонкІэ, илты-гъэкІотэнкІэ лъапсэу шитри. Лъапсэ зимыІэжъ чыгыр мэгу.

Лъэпкы лъэпсэ пытэ зимы-Іэ культурэр непэ тилъэпкы культурэкІэ плытгеп плъэкІы-штгеп! Армэ, сыд пае непэ ти-сценэмэ ащымылужыра клас-сикэ хъугъэ, тимузыкальнэ культурэ аужырэ илъэсипшІ заулэхэм зыгъэбаигъэхэу Тхъа-бысымэ Умарэ, Сэмэгу Гош-нагъо, Натхъо Джанхъот, Сихъу Рэмэзанэ, Анзэрэкъо-хэм, КІыргъ Юрэ, Гъонэжы-къо Аскэри яорэдхэр? Тыдэ хъугъэха тиорэдыІо цІэрыІо-хэу тимузыкальнэ искусствэ, культурэ зыгъэбаиштыгъэхэу Шъоожъ Розэ, Анзэрэкъо Че-слав, Сэмэгу Гошнагъо, нэ-мыкІхэми амакэхэр.

Джы сценэм кытехъэгъэ кІэлакІэмэ талант ахэмылэу неушырэ мафи ямыІэу тІорэп. Ау сыда а нэбгырэ заулэм нахъ тимиІэ фэдэу зыкІагъэлыгъ-гъун фаер?

ТищыІэныгъэкІэ, типІункІэ, тицІыфхэмкІэ, адыгэ тэрэзэу тыкхъэныжынымкІэ тикульту-рэ имэхьанэ ин дэд — культу-рэ тэрэзым, лъэпсэшхо зилэ лъэпкы культурэм! Ар нэбгы-рэ пэпчъ, анахъэу ыгукІэ, исэ-нэхъаткІэ, изэчыйкІэ, илъэпкы гупшысэкІэ, игүзэхашІэкІэ ежъ культурэм епхыгъэмэ къагу-рыІо зыхъукІэ, тапэкІэ ащ хэ-хъоныгъэшхохэр ышІыштых. Тилъэпкы культурэхэу епэ-сыгъэу тыжъугъэзекІу!

**МЭХЪОШ Руслан.  
УсакІо, культурэмкІэ  
Адыгэ Республикэм иза-  
служеннэ ІофышІ.**

ТИГУМЭКІХЭР

## Хьэхэр нахъ къэбзэджагъэх

ХьэгъогурыкІоу Мыекъуапэ дэлъ хъугъэмэ япчъагъэ гъэ-унэфыгъуае, ау къалэм икхопэ пстэуи ахэр ащыолъэгъух. Зэхэтхэ-зэхэлъадэхэу, шъэ-джэшъэ-лэпыгъэхэу. Мышха-шъо атеореп, ауми шхэн фэлІэ нэгух. Зыгорэ зылэ пылтым нэрэ-Іэрэм ыуж елъадэх, умы-шІахэу окІо пшІошызэ кыю-цэкхъэнхэри кыдыхэт.

ЧыІэшхоу щыІэм цыфхэри егъэшэнычъэх, хьэхэри нахъ зэщыфыгъэх, афадзыштыгъэу, аратыштыгъэр нахъ макІэ хъу-гъэ, хъунба, бэдээр шакІуи, шэ-факІуи «сыгу-сыбгъэ» аІозэ

шъхьадж ыпакІэ еклужых. Ау чыІэшхом кыхъэнагъэу ылыб-жъэрэ хьэ гъорыкІохэм аныбэ ренэу къядао, джары фай-фэ-мьэхэми, тхьонхэу е цэкхънхэу зышІыхэрэр. ХэкІитэкхъуплэ бакхэм адэжъ уІухъаныр шы-нагъо хъугъэ: хьаплый-сэпІый рагъэфэгъэ тхьаркхьохэр, чэтыу лыгъэхэр олъэгъух.

Зичэзыр хэта? — уагъаІо. Хьэхэмэ япхыгъэ Іофыгъо-хэм Гупчэ телевидениер къа-тегушыІэ зыхъукІэ, «ахэри Іо-фы хъунха?» — тыгукІэ тІо-щтыгъэми, тэ тиреспубликэ цІыкІуи мыгъэ хьэр щыбэ-



гъуагъ. КъашІэ о япшІэмэ хъу-штыр? ЗэмкІэ — псэкІлод уиІэ-мэ, уукІынхэр е ауукІынхэм

уезэгъырэр; зэмкІэ — замы-шІэжъэу зэрэбзэджэхэр зы-плъэгъукІэ, «уцур, шыгъэтыр»

ахэмыхъэу, угу урагъэІэжыы. Анахъ Іофыр сабыйхэм, нэжъ-Іужъхэм ыкІи анахъ Іальмэкъ ушъагъэхэр зыІыгъэхэу еІэбэ-хыни, нэмыкІи зымылтэкІышты-хэм зэрафэкъаигъэхэр ары. Адэ зымылтэкІырэр арыба хэти зытебанэрэр.

Анахъ Іофыр кІымэфэ Іумыл гъогухэм уащыІланлэу, лъэ-бэкъу гупсэф ащыпшІын зэрэ-мылтэкІырэм дыхэтэу, хьэ купышхо нэкІыри зыпышфын фаеу зэрэхъурэр ары. АщкІэ лъэсрыкІохэр тикхалэ Іоф зэ-ршыщыфагъэхэр шыпкыкэх. Ау машинэ шъабэр зипчъІу Іу-гъэзыхъагъэхэу, ащкІэ зекІохэу кырашэкІыхэрэм, мы зыгъо ІофыгъомкІэ амал хэкІыплэ къагытыфэ, хьэхэр эцэкъагъэ-хэм, ахэм Іоф хадзэхэрэм япчъагъэ зэрэхъоштыр нафэ. Игъом игъор умышІэмэ, пщы-ныжыр зэтэхэу.

(Тикорр.).



«ГушчыІэм лъэшшэу фэІэпэІэсагъ»

# «ГушчыІэм лъэшшэу фэІэпэІэсагъ»

## Ащыгъупшэрэп

Лъэпкъ гушчысэм шыщ хъу-гъэ ыкІи ныбжырэу титарихъ кыхънагъ тхэкІошхоу КІэрэщэ Тембот итворчествэ ягъэшІэгъэ-нымкІэ кыралотыкІыгъэ шІошІ зэфэшхьафхэм уасэ кьафашІыгъ. Игъэсэныгъэ-шІэныгъэ елытыгъэу нэбгырэ пэпчъ тхэкІошхом итворчествэ изэгъэшІэнкІэ икІу фэдизу егъэджэкІэ амалхэр ІэкІэлъхэу ыкІи ыгъэфедэхэр ары. КІэрэщэ итворчествэ изэгъэшІэн зэрэзэшІуахырэр, ащкІэ технология-кІэхэр кызыррашхьапэхэрэр кьалотагъ гимназиу N 22-м адыгабзэмкІэ шезыгъаджэхэрэ Хъунэго Асерэ Къатмэс Эммэрэ.



бот ишхьэгъусэу Зузэ, журналистхэр хэлэжыагъэх.

«Іэнэ хъураер» кызыІуихыгъ ыкІи зерицагъ КІэрэщэ илитературнэ музей инаучнэ ІофшІэу Атэжыкыо Фатимэ. «Іэнэ хъураер» адыгэ литературнэ иклассикэу КІэрэщэ Тембот ишыІэныгъэ ыкІи итворчествэ гъогу Мыекъуапэ дэт еджапІэхэм зрашарагъашІэу, ащкІэ егъэджэкІэ шыкІэ-амалхэу егъэджакохэм агъэфедэхэрэр кызыщыралотыкІэу зэрэгъэпсыгъэщтыр кыІуагъ.

ШІэжэ Іофтхьабзэм пэублэ псалъэ кышчышыгъ филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, академикэу Мамый Руслбан. Гъуни нэзи зимыІэ творчествэ лэжыгъэу КІэрэщэ Тембот кышчына-

гъэм узыфэе шІэныгъэр, ушъыр, культурэр хэбгъуатэу зэрэгъэпсыгъэр кыхыгъэщыгъ. ТхэкІошхом кыкІугъэ гъогур зэкІэ лІэужхэмкІэ гъэсэкІэ, еджэкІэ шІэхъэ инэу ылытагъ.

Ащ кыкІэлъыкІоу адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэкІэ кьалэм икІэлэегъаджэхэм яІофшІэн аублагъ. КІэрэщэ Тембот итворчествэ духовнэ-нравственнэ плуныгъэмкІэ гъэфедатэу зэрэхуэрэм кІэкІэу кытегушылагъ кьэлэ методобединением иметодистэу, адыгабзэмкІэ еджапІэу N 11-м икІэлэегъаджэу ХьокІо Ирине. Гурыт еджапІэу N 16-м адыгабзэмкІэ икІэлэегъаджэу Къэлэшшэо Мариет икьэлотэн зыфэгъэхьыгъагъэр романэу «На-

сыным игъогу» шыІакІэр тхакІом кызырэрэщыгъэлагъорэм еджакохэр нэІуасэ фэшІыгъэнхэмкІэ амал зэфэшхьафхэу ыгъэфедэхэрэр ары. КІэрэщэ итворчествэ изэгъэшІэн зэрэзэшІуахырэр, ащкІэ технология-кІэхэр кызыррашхьапэхэрэр кьалотагъ гимназиу N 22-м адыгабзэмкІэ шезыгъаджэхэрэ Хъунэго Асерэ Къатмэс Эммэрэ.

Адыгэ бзылфыгъэм иобраз КІэрэщэ Тембот ипроизведениехэм кызыррашхьапэхэрэр ыкІи мы темэр еджакохэм зэраригъашІэрэр лицееу N 19-м икІэлэегъаджэу Къулэкъо Эммэ ІупкІэу кырилотыкІыгъ. Гимназиу N 5-м икІэлэегъаджэу Гъыщ Светэ тхакІом ипроизведениехэр аригъашІэхэ зыхьукІэ тхакІом шэн-хабзэхэр кызырригъэлагъохэрэм анахьэу гъунэ лъаригъэфэу урокыр зэригъэпсырэр кыІотагъ. Гурыт еджапІэу N 23-м икІэлэегъаджэу КІэрэ Нэфсэт адыгэ хабзэм кыдылгытэрэ плуныгъэ-гъэсэныгъэ шапхэр кІэлэеджакохэм зэралъагъэІэсырэм игушыІэ фэгъэхьыгъагъ. Адыгабзэр ыкІи КІэрэщэ Тембот ипроизведениехэр зикІэсэ еджакохэу Мыгу Салбий (Къаймэт имонолог кьеджагъ), гимназиу N 5-м шеджэхэрэ Сапый Шумафэ, ЖакІэмыкыо Мэдинэ, Дачьэхэу Рэмэзанрэ Аскэррэ ыкІи Мырзэ Суандэ «Шапсыгъэ пшъашъ» зыфиорэ повестым шыщ пычыгъор кьагъэлъэгъуагъ.

«Іэнэ хъураер» хэлэжыагъэхэу филологие шІэныгъэхэмкІэ докторхэу, АКЪУ-м илъэпкъ факульт-

тет икІэлэегъаджэхэу ХьакІэмыз Мирэ ыкІи Шыкы Николай кьалэм икІэлэегъаджэхэм КІэрэщэ Тембот итворчествэ ягъэшІэгъэ-нымкІэ кыралотыкІыгъэ шІошІ зэфэшхьафхэм уасэ кьафашІыгъ. Игъэсэныгъэ-шІэныгъэ елытыгъэу нэбгырэ пэпчъ тхэкІошхом итворчествэ изэгъэшІэнкІэ икІу фэдизу егъэджэкІэ амалхэр ІэкІэлъхэу ыкІи ыгъэфедэхэр алытагъ. Ягуапэу ежхэм Тембот итворчествэ зэрэфэнІо-сагъэхэр, пэблагъэ зэрэхьуэгъэхэр, научнэ Іофым хэщагъэ зэрэхьуэгъэхэр, тхэкІошхом ипроизведениехэм Іоф зэрадашІагъэр, КІэрэщэ Тембот иІыф шыкІагъэу агу кынагъэм ехьылІэгъэ гукъэкІыжэ фабэхэр кьалотагъэх, тхакІор зэрэІыфышІугъэр кІагъэтхыгъ.

«Іэнэ хъураер» хэлэжыагъэхэм зэдырагъаштэу КІэрэщэ Тембот ипроизведениехэр ыкІи зэкІэ итворчествэ цыфыкІэм ипІункІэ, ухэтми хэбзэ-бзылхъэ пхэлынымкІэ ІэпыІэгъу-Іэрыфэгъу гъэнэфагъэу зэрэщытхэр кьаІуагъ.

Лъэпкъ музейм идиректорэу Джыгунэ Фатимэ кызыріІуагъэу, 2012-рэ илъэсым, шышхьІум, КІэрэщэ Тембот кызыхьуэгъэр илъэси 110-рэ ыкІи имузей зы-зэхашагъэр илъэси 10 зэрэхьурэ мэфэкІхэр ифэшъуашэм тетэу зэхашэщытхы. Адыгэ лъэпкъ тхэкІошхоу КІэрэщэ Тембот а зэкІэ епэсыгъ.

ШІэжэ мафэр зэрэІуагъэм епхыгъэ Іофтхьабзэм ыгъэрэзагъэу, ащ кьекІоллагъэхэу хэлэжыагъэхэм КІэрэщэ Зузэ «Тхьашъуегъэпсэу» ариІуагъ.

**МАМЫРЫКЪО**  
*Нуриет.*

*Сурэтыр авторым зэхэхъэм кыыцытырихыгъ.*

# Къуаджэм кыыщышІэтыгъэ «Жьогъобыныр»

Цыфхэр бэрэ зэжэгъэ Іоф горэ зэшІохыгъэ зыхьукІэ, лъэшшэу кІэгушІужыхы. Ары зэрэхьуэгъэри къуаджэу Шынджые кІэлэцЫкІу ІыгыпІэу «Жьогъобын-кІэ» зэджагъэхэр кызыщысэІуахым. Шыпкьэ, кІэлэцЫкІуэхэм унэ шхьаф афашыгъэп, Шынджые гурыт еджапІэм иапэрэ кьат еджэпІэ классхэр са-быйхэр шыпыгъынхэм фытырагъэпсыхьагъэх. Унэ-гъо ныбжыкІэхэмкІи сабийхэмкІи «Жьогъобыныр» кызырэрэзэІуахыгъэр гушІогъошху.



Шынджые фэдэ къоджэшхом икІыгъэ илъэсым нэсыфэкІэ кІэлэцЫкІу ІыгыпІэ дэтыгъэп. Ащ къоджэдэсхэм яшыІэныгъэ кыгъэхьылыгъэщтыгъ, ясабийхэр нэмыкІ чЫпІэхэм: Тэхьутэмы-къуае, Инэм, Яблоновскэм ащэнхэ фаеу хьуштыгъ, машинэ уимы-сымэ ар зыкІи ІэшІэхэп. А псэупІэхэм ащыпсэурэ сабийхэми кІэлэцЫкІу ІыгыпІэхэм чЫпІэ пчъагъэу яІэр афэхьурэп, чэзыум ежэнхэ фаеу хьуштыгъ. Ежхэр ІофшІапІэм кьэтыфэхэкІэ нэнэжэ-тэтэжхэм кІэлэцЫкІуэхэр кьалъэ-хэзынэхэрэ ныбжыкІэхэри къуаджэм дэсых, ау ащ фэдэ амал зимыІэм, зинэжэ-Іужэ ипсауныгъэ кымыхьырэм сыда ышІэщтыр? ІофшІэ мыкІоу ныр сабийхэм унэм адисыщтыгъ. 1926-рэ илъэ-сым Бэгугъэ Мэлэчхьан кІэлэ-цЫкІу ІыгыпІэ ежэ иунэ щигъэпсыгъагъ, ау ащ ыуж, илъэс 85-м кыкІоцІ, Шынджые кІэлэ-цЫкІу ІыгыпІэ дэтыгъэп. Егъэ-жъапІэ зимыІэ Іофыр кІэкІырэп, лыкІуатэрэп, зэшІохыгъэ хъу-ным пэе зыгорэм кышцебгъэжэн

фае. Ары гурыт еджапІэм ичЫпІэхэм ащыщ агъэфедэнэу зы-кІырахъухьэгъагъэр. Ащынгуам а Іофыр зэшІохыгъошІоу кьащы-хьуштыгъэп. КІэлэеджакохэр зыщеджэрэ классхэр кІэлэцЫ-кІуэхэр шыпыгъыным фытегъэ-псыхьэгъэнхэ фэагъ, ащ шІэхъэ гъэнэфагъэхэр ишыкІэгъагъэх. «Жьогъобыным» пащэ фэхьуэгъэ Батмэн МуліІэтрэ Тэхьутэмы-къое районым ипашэу Пщыдатэ-ри, Ризорэ илъэс пчъагъэрэ Іоф зэдашІагъ, ащ кыхьэкІэу Іофым изэшІохынкІэ псынкІэу зэгурэ-Іоштыгъэх. Шынджые къоджэ псэупІэм ипашэу Пратэкъо Му-слыми рэхьатэу зы чЫпІэ исы-гъэп, рагъэжыагъэр нахь псын-кІэу зэраухьыштым ыуж итыгъ. КІэлэцЫкІуэхэр зыщычыесхьэ-ри, зыщыджэгъуштыгъэри, зыщы-хэщтыгъэри зэтырагъэпсыхьагъэх. Нэбгырэ 60 зычІэфэщт «Жьогъо-быным» ипчъэхэр икІыгъэ илъэ-сым кызыІуахыгъэх. Шынджы-ехэм ягушІогъошхо адагошынэу кьэкІогагъэх Адыгэ Республи-кэм и Лышхьэхэу ТхьакІушынэ

Аслъан, Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ суд и Тхьаматэу Трэхъо Аслъан, нэмыкІхэри. Къашъо-хэмкІэ, ордэхэмкІэ «Жьогъобы-ным» лъэтегъэуцо фашІыгъ.

Джы мары мээу зауэ хьуэгъэу шынджыехэм якІэлэцЫкІуэхэр «Жьогъобыным» пчэдыжэрэ кырашалаІэх, пчыхьэрэ чІашы-жыхы. Мыщ унэгъуабэм яІоф кыгъэпсынкІагъ, ясабийхэр зыдашэнхэ шыІэ хьуэгъэ, ащ кы-хэкІэу ІофшІапІэхэми аІухьанхэ альэкІыгъ.

КІэлэцЫкІу ІыгыпІэм иІоф-хэр зэрэІыкІуатэхэрэм зыщыд-гъэгъуазэмэ тшІоигъоу ащ ипа-щэу Батмэн МуліІэт гушыІэгъу тыфэхьуэгъ.

— АпэрэмкІэ, Шынджые шыщхэу Мырзэ Джанбэч, Аб-рэдж Аслъан, Бэгугъэ Аскэр, Та-лъэкъо Адам, Бгъэнэ Налбий, Нэ-хэе Казбек ыкІи Трэхъо Энвер «Тхьашъуегъэпсэу» яслэмэ шІо-

игъу. Мыхэр мылькукІэ кыдде-Іагъэх, ятІонэрэмкІэ, кІэлэцЫкІу ІыгыпІэм иІофшІэн изэхэщэнкІэ опыт тІагъэп, ащкІэ Краснодар икІэлэцЫкІу ІыгыпІэхэм ащыщ ипашэу, Шынджые шыпсэурэ Хьодэ Зулыет ишІуагъэ кытэ-кІыгъ.

ЗыцІэ кыриІуагъэхэм зэкІэ-ми зэрафэразэр МуліІэт кыхе-гъэщы.

— Сабийхэр «Жьогъобыным» тшІтэхэ зэхьум, районым ипашэу пшъэрылъэу кытфИшІыгъэм тетэу, унагъохэу зигъот макІэхэм якІэлэцЫкІуэхэр апэ идгъэшъы-гъэх, ыпкІэу кьатырэмкІи мыхэм фэгъэкІотэныгъэхэр яІэх — сомэ 260-рэ, адрэхэм 530-рэ кьаІы-тэхы. Илъэсишым щегъэжыагъэу хым нэс зыныбжэ кІэлэцЫкІу-хэр тІыгъых. Нэбгырэ 17 еджа-пІэм чІэхьанэу фэтэгъэхьазыры, тхэкІэ-еджакІэ ятэгъашІэ. Еджа-пІэм хэт пшэрыхьапІэм шхынхэр

кышцагъэхьазырышъ, «Жьогъо-быным» кІэлэцЫкІуэхэр шытэгъа-шхэх. КІэлэцЫкІуэхэм адэлажэх Мэзыужэкъо Муслымэт, Бэгугъэ Аидэ, ЛІэхъусэжэ Муслы-мэт, Мырзэ Саидэ. Саидэ посел-кэу Инэм дэт кІэлэцЫкІу ІыгыпІэу «Калинкэм» кІомэ кьэкІо-жыгъэ шылажэщтыгъ, «Жьогъо-быныр» кызысэІуэхым, таджэ кыгъэзэжыгъ. Мыхэм кІэлэ-цЫкІуэхэм пшысэ зэфэшхьафхэр кьафалатэх, агъэджэгух. Талъэ-къо Минсурэ ордэхэр арегъа-шІэх, музыкальнэ Іэмэ-псымэ-хэм нэІуасэ афэшІых. ЛэжэпкІэ ин кьамылэжырэми, гъогупкІэ-рэ уахьтэрэ амыгъэкІодэу къоджэ кІоцЫм ІофшІэ кьэкІох, кІэлэ-цЫкІуэхэр якІасэхэр, гуетыныгъэ яІэу ІофшІэным кьекІуалэхэшь, узыщыгъын шыІ.

МуліІэт гушыІэгъу кызырэт-фэхьуэгъэмкІэ «Тхьауегъэпсэу» зетІоом, «жьогъо цЫкІуэхэр», цыфышІуэхэр апІунхэр тыфэ-лэІуагъ. Нэужым сэ сшхьэкІэ кызыгурымыІорэмэ ащыщхэм сягушчысагъ: лъэхьанэу тызыхэ-тым елытыгъэу, «Век космиче-ских технологий» зыфиорэ дмшгъэнэ тыхгъэгукІэ асфальт гъогухэр зэрэтимыІэм, гъэстыны-пхэ шхьуантІэр цыф пстэуми джыри зэралъымыІэсыгъэм, са-бий макІэу кьэхьурэм фэхьун кІэ-лэцЫкІу ІыгыпІэ зэрэщымыІэм.

Шынджыехэм егъэжъапІэ яІ «Жьогъобыным» зиушъомбгъу-нышъ, еджапІэм хэмьтэу хэ-ушхьафкІыгъэ кІэлэцЫкІу ІыгыпІэ дэгъу къоджэдэсхэм яІэ хъунымкІэ.

**ХЪАРЭХЪУ Мурат.**

Щэ къэзытырэ былымхъуныр республикэм зэрэщызэхэшагъэм джырэклэ уигъэрэзэнэу щытэп. Щэм уасэу илэр зэрэмаклэм, чэм пчъагъэм къы-зэрэщыкIэрэм, щэр къэзыхыжхэрэмрэ ащ гъо-мылапхъэ хэзышыкIыхэрэмрэ зэпхыныгъэ тэрэз зэрямылэм къахэкIэу а отраслэм щыкIэгъэ цы-кIухэп фэхъухэрэр.



кIышъ, тихызмэтшIапIэ шылажхэрэр губгъо Iоф-шIэнхэм яжъотыпIэм ыпкIэ хэмилъэу мафэм щэ гъэ-шхэгъэнхэр, щэрэ лырэ ти-мылэхэмэ, сьдэуштэу зэ-хэтщэштэ? ЗычIыгу Iаххэр къытфэзыгъэзагъэхэм ащыш-хэми а лъэныкъомкIэ Iэпы-Iэгъу тафэхъу.

Ащ пыдзагъэу ОтэщыкIо Аслъан иблэкнот плъыжъ къештэшъ, пчъэгъэ зэфэ-шъхьафхэр зэригъапшэхэзэ, былымхэм ялыгъын текIуа-дэрэр къегъэлыагъо. Зы чэ-мым илыгъынрэ игъэшхэнрэ пагъэкIуадэрэр зэрэбэр хе-гъэуэфыкIы. Зы былым-шъхэм ежхэм агъэхъазы-рырэ комбинированнэ Iус ки-лограмм 2808-рэ илъэсым рагъэшхэу еIо. Ащ даклоу люцернэ мэкъоу ыкIи уц цыныз упкIагъэу зы чэмым илъэсым ышхырэр тонн

а пчъагъэр зэрэхъужьырэр 90-рэ нылэп.

«Былымахъом» непэ чэм 50, агъэпщэрырэ былым-шъхэ 30 щалыгъых. Ахэм афэгъэзагъэ былымIыгыш-чырэ чэмшчырэр. Чэщ-зыма-фэм чэм телыгъэу щэ кило-грамм 16 къышахыжы. Ащ лъапсэ фэхъурэр фэшIэ-шхо зилэ Iус зэфэшъхьаф-хэмкIэ чэмхэр зэрагъашхэр ары.

ИкIыгъэ илъэсым респу-бликэм ихъызмэтшIапIэхэм ащырэ чэмхэм апае Iусу агъэхъазырырэм тырагъэ-кIуадэрэм щыщ Iахъ квалэ-кIэхъажыным фэшI къэра-лыгъом субсидие къаритэу ригъэжыагъ. Зы чэмым те-лытагъэу ар зэрэхъурэр со-мэ 1858-рэ, ар фермерым зы чэмым илыгъын тыри-гъэкIуадэрэм ызыпшIан ны-Iэп. Республикэ бюджетым къыкIэу щэ литрэу къахы-жырэ пэпчъ зы сомэу къа-ратырэу мыбэм, ащи ишIуа-гъэ къыкIыгъ.

— Сэ сишIошIыкIэ, — еIо ОтэщыкIо Аслъан, — щэ къэзытырэ былымхъуным хэхъоныгъэшIу ышIыным тызыфэкIоштыр ащ зэкIэ текIуадэрэр субсидиеу къэ-ралыгъом къытIэклIгъэхъа-жы зыхъукIэ ары. Тирай-они республикэми амыгъэ-федэрэ къахыжхэр бэу ары-тых. Опыт ин зилэ зоотехник-хэми ветеринархэми япчъа-гъэ макIэп, ахэр фэхъазырых неп Iуагъэми Iофым зыра-тыным, ау ащ кIэзыгъэгъу-шIунхэ экономикэ амалхэр джырэклэ къэралыгъом шы-Iэхэ ышIыгъэп.

Мэкъумэщ хъызмэтым хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным фэгъэхыгъэ программэу 2013 — 2020-рэ илъэсхэм ателытагъэу хэгъэгум шы-рахъухъагъэм чэмхэм ыкIи цэу къахыжырым япчъа-гъэ хэгъэхъогъэным фэшI амалэу зехъэгъэнхэ фаехэр цагъэнафагъэх. Адыгэ Рес-публикэм иминистрэхэм я Кабинети икIыгъэ илъэсым ыштагъ программэу щэр къэзытырэ былымхъуным хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным фэгъэхыгъэр. А програм-мэхэр гъэцкIагъэхэ зыхъу-кIэ, чэмхэм ыкIи цэу рес-публикэм къышахыжырым япчъагъэ хэпшIыкIэу зэрэ-хэхъоштым ищыхэ телъ фер-мер цIэрыIоу ОтэщыкIо Ас-лъан.

**ЛIЭХЪУСЭЖЪ**  
*Хъаджэртбый.*

# Мэхъанэшхо зэтыгъэн фэе Iоф

2011-рэ илъэсымрэ аш-ыпэрэ илъэсымрэ зэгъэпша-гъэхэмэ, республикэм ща-лыгъ чэм пчъагъэм шъхэ 700-м ехъу къыщыкIагъ. Щэр къэзытырэ чэмхэм япчъагъэ а уахътэм къыкIоцI анахъ макIэ зыщыхъугъэхэр: Шэуджэн районыр — 715-рэ, Кошхъэблэ районыр — 520-рэ. Чэм пчъагъэм гъэ-рекIо МыекIопэ районым 270-рэ, Красногвардейскэ районым 340-рэ шахъуагъ. МэкъумэщышIэ-фермер хъызмэтшIапIэхэми чэмэу ялэр икIыгъэ илъэсым 140-кIэ нахыбэ хъугъэ. Чэмхэм япчъагъэ анахыбэу къыз-щыщыкIагъэр унэ хъызмэ-тыр ары. Ахэр 2010-рэ илъэ-сым мин 22,9-рэ фэдиз хъа-зыр хъуштыгъэхэмэ, илъэ-сэу икIыгъэм ыкIэ ехъулэу шъхэ 900 фэдиз къащы-кIагъ. Районхэу унэ хъыз-мэтымкIэ чэмхэр нахъ ма-кIэ зыщыхъугъэхэр: Шэу-джэныр — 662-рэ, Кошхъа-блэр — 375-рэ. Чэм телы-гъэу икIыгъэ илъэсым Iахъ-эхэлъ хъызмэтшIапIэхэм цэу къащахыжыгъэр кило-грамм 11,5-рэ, ар зы кило-грамм фэдизкIэ нахыб ыпэ-рэ илъэсым къахыжыгъа-гъэм егъэпшагъэмэ, ау хэ-хъоныгъэ ин пфэлоштэп. Чэм пчъагъэм къызэрэщыкIа-гъэм къыхэкIыгъ 2010-рэ илъэсым чэщ-зымафэм рес-публикэм зэкIэ и СХП-хэм щэ тонн 18,2-рэ къащахы-жыгъагъэмэ, икIыгъэ илъэ-сым а пчъагъэр тонн 1,7-кIэ нахъ макIэ хъуныр.

Пчъагъэу къэдгъэлъэгъуа-гъэхэр зыкIэмыбэхэм къы-тедгъэгъушыIэ тшIоигъоу илъэсыбэ хъугъэу былым-хъуным пылъ фермер цIэ-рыIор гушIыгъу тшIыгъэ. Ар Шэуджэн районэу зыщы-щым имызакъоу зэрэреспу-бликэу дэгъоу шашIэрэ, Адыгэ Республикэм ианыхъ тын лъапIэу «Адыгейм и Щыт-

хъузехъ» зыфиIорэ медалыр зыфагъэшъошэгъэ Отэщы-кIо Аслъан ары.

Къуаджэу Мамхыгъэ Отэ-щыкIо Юныс имэкъумэщы-шIэ унагъоу дэсым Аслъан къыхъухъагъ. Унагъом ща-лыгъ чэмым зэкIэ ащ исхэр къызэригъашхэщтыгъэм ицIыкIугъом къышегъэжъа-гъэу ар цыгъозагъ. Джа охъ-тэ чыжъэм къышежъагъ бы-лымхэм шIульэгъоу ащ афы-рыIэр. Арыба Шэуджэн рай-оным ит къутырэу Дорошен-кэм щигъэпсыгъэ фермер хъызмэтшIапIэм «Былы-махъу» цIэу фиусыныри къызхэкIыгъэр.

— Къин зи пылъэп бы-лымхэр пIыгъынхэм, ахэр фэдэкъэкIуапIэхэп плоншъ уадэмылэжъэным, — ащ фэдэу зыIохэрэм зэрафэ-мыразэр Аслъан иапэрэ гу-щыIэхэм къыуагъашIэ. — Фэшъхьаф пстэур хэсэгъэ-

12-м нэсэу къелыгъэ. А пстэ-ум яфермэкIэ чэм телыгъэу къыкIаIорэр щэ килограмм 4000. Ар защэкIэ зы чэмым цэу къытыгъэм гурытымкIэ сомэ мин 40 кIахы. Лъэ-ныкъо пстэумкIи чэмым тырагъэкIодагъэр сомэ мин 64-м къыщыкIэрэп. Арышъ, зы чэмым илыгъын зэрарэу сомэ мин 14 къафехы. Ар чэм пчъагъэу яIэм зытыри-лытэжъыкIэ пстэуми илъэ-сым агъэкIодыгъэр сомэ мин 700-м къехъу.

СХА-у «Былымахъор» районым имызакъоу, зэрэ-республикэу хъызмэтшIапIэ инэу щалыгътэхэрэм ащыш. ЖъокIупIэ чIыгу гектар 1500-м ехъу къыфэгъэзагъ. Илъэс къэс бжыхъасэхэу ыкIи тыгъэгъазэу къарахы-жырымкIэ пэрытхэм ахэт. Ащ къыхэкIэу цэм икъэ-хыжыын зэрарэу къафи-хырэ зэрагъэгъужыын яI.

— Былым макIэ зилэхэм ащ фэдэ къафимыхы зы-хъукIэ ащэжы, — еIо Ас-лъан. — Мары тикъуаджэу Мамхыгъэ чэм 320-рэ зыща-лыгъыгъэр бэшIагъэп, джы



Бэ сызэригъэгъушIысагъэр

ШэкIогъум и 11-м къы-дэкIыгъэ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» къызысэштэм статьяу «Адыгэхэм ты-гошыгъэнэу щытэп» зы-фиIоу филологие шIэ-ныгъэхэмкIэ докторэу, МКЪТУ-м ипрофессорэу **ХъокIо Фатимэ** къыри-гъэхъагъэр зэу сынэ къы-кIидзагъ. Статьям седжэ-нэу зесэгъажъэм икъе-жъапIэ сыгу къыгушIы-кIыгъ: Адыгэхэр этнос псау хъухэу, зыми щымыщ ыкIи хэмыкIокIэрэ лъэпкъ шъхьафэу зэрэпсэхэрэр къэзыушыхатрэ тхылтхэр зэрэщылэхэр къыщелэ Фа-тимэ.

А Iофым сэ еплъыкIэу фысылэр мары: джащ фэ-дэу джырэ уахътэми, та-пэки, зыми тыхэмыкIуа-кIэу, дэгъу нэмыкIыкIэ ти-гугъу амышIэу сиадыгэ лъэпкъ псэунэу ары.

Адыгэ лъэпкъыр Урыс-кавказ заом итэкъухъа-гъэ зэришIыгъэр имыкIоу, урысхэкIуадэ зэрэхъугъэр хэмытэу, джы зэкIэри ефэн-ды мыхъухэмэ мыхъунэу ежъагъэхэм фэдэх.

Сэ зыгорэ быслымэн диным есIоллэнэу сыфаеп, сэри сшъхъэкIэ Тхъэми селъэу, нэклмазэри сэнэ-кIы, Къурмэн мафэри сэ-гъэлъапIэ, сэдакыи сымы-тэу къыхэкIырэп, мэфэ-шхо мафэхэмэ, бэрэскэ-шхоми жъамэ сэгъэу. Ау сэщынэ сиадыгэ лъэпкъ цIыкIу джыри гоштыгъэ хъункIэ, ызыныкIо ислям диным ит хъухэу, адрэхэм агурымыIохыхэу, зэфэ-мыдэныгъэм къыхэкIэу лъэпкъ кIоцIым зпэуцу-жыныгъэ горэ къыхъанэу сыфаеп.

Тэ тилэгъухэм (сэ илъэс 50 сыныбжы) уахътэу ты-къызхэхъухъагъэр ара, хъауми сызэрэадыгъэр ара, а Iофыр тэрэзэу къызкIыз-гурымыIорэр къэсIонэу сшIэрэп.

Сисабыйхэм ялэгъухэм диным егъэлыегъашIэ (фанатизмэ) хэлъэу пылъ-

хэр ахэсэлъагъох. Ахэр згъэмысэхэ-рэп, ау тикIалэхэр диным аущтэ дихыхыпэхэмэ, адыгэхэмкIэ иягъэ къытэкIышIа е ишIуагъэ къытэкIы-нэу щыта, сэр-сэрэу икIоу сфызэхэ-фырэп.

Сэ силэгъухэу, зисабыйхэр быслы-мэн диным ихъагъэхэу, диным къызэ-рэдилыгътэу шъхъатехъохэр зытезы-хъагъэхэм гушIыгъу сафэхъугъэти, янахыбэмэ ащкIэ теубытагъэ хэлъэу къалон хъатэ ашIэрэп. «Тхъэм шIошъ-хъуныгъэ фыуиIэмэ дэина?!» — зыло-хэрэри ахэт, «А сшIэгущэрэп», — зы-Iохэрэри къахэкIы, янэ-ятэхэм ямыдэ-Iугъэхэри ныбжыкIэхэм ахэтых.

Зихэхъогъухэр е кIэлэкIэ ныбжы-кIэхэр ау сыдми ашIоигъо къодыекIэ диным хэуцонхэ алъэкIышIа, афэукIо-чIышIа ар алэжыын зэрифэшъуашэм тетэу, зэрар афэхъушIа?

ХъокIо Фатимэ фэдэхэу еджагъэхэу адыгэхэм ахэтхэм еплъыкIэу мы зэкIэм фырялэр сшIэмэ сшIоигъу.

Тисабыйхэм тызэрэадыгъэр, зыми ты-щымыщ ыкIи тыхэмыкIокIэрэ лъэпкъ шъхьафэу тызэрэпсэун фаер зэхашIы-кIынэу сыфай. ЗэкIэ цыф лъэпкъэу цыIэхэм гурыIоныгъэ адытиIэу, тэ, адыгэхэмкIи, тазыфагу лыгъэныгъэрэ шIульэгъурэ илъэу тыпсэунэу Тхъэм тапэки селъэу ыкIи сэгугъэ.

**МЭРЭТЫКЪО Марует.**

Мамхыгъ.





# Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Административнэ хэбзэукононыгъэхэм яхылаагъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2012-рэ ильэсым щылэ мазэм и 25-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Административнэ хэбзэукононыгъэхэм яхылаагъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Административнэ хэбзэукононыгъэхэм яхылаагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэуагъэхэр, 2004, N 4; 2005, N 5, 8, 12; 2006, N 8; 2007, N 1, 5, 6, 7, 12; 2008, N 6, 7, 11; 2009, N 4, 7, 12; 2010, N 2, 5, 6; 2011, N 7, 8, 11) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) я 18<sup>2</sup>-рэ статья хэгъэхьогъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«Я 18<sup>2</sup>-рэ статья. Сабыим ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм илофшIэн пэрыохъу зыфэхъухэкIэ

1. Сабыим ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм иунашъо зэбли-

хъуным тегъэпсыхьагъэу ащ илоф хэгущыIэхэрэм, джащ фэдэу нэмыкI шыкIэкIэ сабыим ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм илофшIэн пэрыохъу фэхъухэрэм сомэ миным кыщегъэжъагъэу сомэ минитIум нэсэу административнэ тазыр атыралахъан алъэкышт.

2. IэнатIэхэр зыIыгъхэм Адыгэ Республикэм и Законэу «Сабыим ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм ехылаагъ» зыфилорэм кышщыдэлъытэгъэ пшъэрылхэр замыгъэцакIэхэкIэ, сомэ шъитфым кыщегъэжъагъэу сомэ миным нэсэу административнэ тазыр ахэм арагъэтын алъэкышт.»;

2) я 19-рэ статья:

а) иа 1-рэ Iахъ хэт пчъагъэхэу «16 — 18<sup>1</sup>-рэ» зыфилорэм пчъагъэхэу «16 — 18<sup>2</sup>-рэ» зыфилорэмкIэ зэблэхъугъэнхэу;

б) я 7-рэ IахъыкIэ хэгъэхьогъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«7. Мы Законом ия 18<sup>2</sup>-рэ статья кышщыдэлъытэгъэ административнэ хэбзэукононыгъэхэм яхылаагъэ протоколхэр сабыим ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм иаппарат илофшIэхэу сабыим ифитыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыIэм ыгъэнэфагъэхэм зэхэуагъэхэу.»

Я 2-рэ статья. Мы Законом кIуачIэ иIэ зы-хъурэр

Официальнэу кызыхаутырэ нэуж мэфишI зытешIэкIэ мы Законом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ  
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

кь. Мыекъуапэ,  
щылэ мазэм и 31-рэ, 2012-рэ ильэс  
N 71

## Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнкIэ и Министерствэ иунашъу

2011-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 28-м N 948-р зытет унашъоу кыдэкIыгъэм — «Адыгэ Республикэм иIэзэпIэ-профилактикэ учреждениехэу амбулаторнэ-поликлиникэ IэпыIэгъу язытыхэрэм зигъо медицинэ IэпыIэгъум иотделениехэр ащызэхэщэгъэнхэм ехылаагъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цIыфхэм зигъо медицинэ IэпыIэгъур зэраратырэм изытет нахъышIу шIыгъэнхэм пае ыкIи Урысые Федерацием псауныгъэм икъэухъумэнкIэ ыкIи социальнэ хэъоныгъэхэмкIэ и Министерствэ иунашъоу «ЦIыф куп гъэнэфагъэхэм социальнэ фэло-фашIэхэр зэрафагъэцэкIэштхэр ухэсыгъэнхэм ехылаагъ» зыфилоу 2004-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 29-м аштагъэм тегъэпсыхьагъэу унашъо ешIы:

1. 2011-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 28-м N 948-р зытет унашъоу кыдэкIыгъэм — «Адыгэ Республикэм иIэзэпIэ-профилактикэ учреждениехэу амбулаторнэ-поликлиникэ IэпыIэгъу язытыхэрэм зигъо ме-

динэ IэпыIэгъум иотделениехэр ащызэхэщэгъэнхэм ехылаагъ» зыфилорэм мы кыкIэлъыкIорэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1.1. Я 5-рэ пунктым мыщ фэдэ гушыIэхыгъэ хэгъэхьогъэнэу:

— медицинэ IэпыIэгъу псынIэм ибригадэ иамалхэмкIэ федеральнэ, регион фэгъэкIотэныгъэхэр зилэ цIыфхэу зигъот макIэхэм Iэзэгъу уцхэр унэм афашъхэзэ ашIынэу.

1.2. Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнкIэ и Министерствэ иунашъоу N 948-р зытетэу 2011-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 28-м кыдэкIыгъэм — «Адыгэ Республикэм иIэзэпIэ-профи-

лактикэ учреждениехэу амбулаторнэ-поликлиникэ IэпыIэгъу язытыхэрэм зигъо медицинэ IэпыIэгъум иотделениехэр ащызэхэщэгъэнхэм ехылаагъ» зыфилорэм игуадзэу N 3-р ыкIи N 4-р кIэу къэло-гъэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнкIэ иминистрэ игуадзэу Н. С. Чэужьыр мы унашъом игъэцэкIэн зэрэклорэм лыплъэнэу.

Министрэм ипшъэрылхэр зыгъэцакIэу  
Г. Н. САВЕНКОВА

кь. Мыекъуапэ,  
щылэ мазэм и 18, 2012-рэ ильэс  
N 32

## Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэмкIэ Административнэ регламентэу «ЦIыфхэм унапкIэмрэ коммунальнэ фэло-фашIэхэм атефэрэмрэ ятынкIэ субсидиехэр алэкIэгъэхьэгъэнхэм ехылаагъ» зыфилорэр ухэсыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Федеральнэ законэу N 210-р зытетэу «Къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэло-фашIэхэм язэхэщэн ехылаагъ» зыфилоу 2010-рэ ильэсым бэдзэогъум и 27-м ыкIи Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 138-р зытетэу «ЦIыфхэм унапкIэмрэ коммунальнэ фэло-фашIэхэм атефэрэмрэ ятынкIэ субсидиехэр алэкIэгъэхьэгъэнхэм епхыгъэ регламентхэр къэралыгъо хабзэм игъэцэкIэкIо органхэм аухэсынхэм ехылаагъ» зыфилоу 2011-рэ ильэсым бэдзэогъум и 12-м аштагъэхэм атегъэпсыхьагъэу унашъо ешIы:

1. Къэралыгъо фэло-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэмкIэ Административнэ регламентэу «ЦIыфхэм унапкIэмрэ коммунальнэ фэло-фашIэхэм атефэрэмрэ ятынкIэ субсидиехэр алэкIэгъэхьэгъэнхэм ехылаагъ» зыфилорэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ

хэъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ичIыпIэ органхэм япащэхэм, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Лъэныкъуабэ кызылэзыубытырэ Гупчэу къэралыгъо ыкIи муниципальнэ фэло-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэм фэгъэзагъэр» зыфилорэм иди-ректор цIыфхэм унапкIэмрэ коммунальнэ фэло-фашIэхэм атефэрэмрэ ятынкIэ субсидиехэр алэкIэгъэхьэгъэнхэм анаIэ тырагъэтынэу.

3. Къэбар технологиехэмкIэ отделымрэ, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Программэхэмрэ техникэхэмрэ алэкIэгъэхьэгъэнхэм фэгъэзэгъэ Гупчэр» зыфилорэмрэ Административнэ регламентым тегъэпсыхьагъэу ящыкIагъэр алэкIэгъэхьэгъэнхэм анаIэ тырагъэтынэу.

4. Къэбар-правовой отделым:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт ригъэхьанэу, гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим-

рэ» «Адыгэ макъэмрэ», джащ фэдэу мазэм зэ кыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэуагъэхэр» зыфилорэм кыхаригъэутынэу;

— Урысые Федерацием и субъектхэм яшэпхъэ-правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ и ГъэлорышIапIэу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэкигъэхьанэу.

5. Мы унашъом игъэцэкIэн зэрэклорэм лыплъэнэу министрэм игуадзэу Т. Н. Галактионовар фэгъэзэгъэнэу.

6. Официальнэу кызыхаутырэм ыуж мэфи 10 зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

кь. Мыекъуапэ,  
тыгъэгъазэм и 30, 2011-рэ ильэс  
N 357

## Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Федеральнэ законэу «ТехникэмкIэ транспортхэм язытет уплъэкIугъэным ыкIи Урысые Федерацием изаконодательнэ акт зауIэмэ зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм яхылаагъ» зыфилорэм игъэцэкIэнкIэ шIэгъэн фаехэм афэгъэхьыгъ

Федеральнэ законэу «ТехникэмкIэ транспортхэм язытет уплъэкIугъэным ыкIи Урысые Федерацием изаконодательнэ акт зауIэмэ зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм яхылаагъ» зыфилорэм ия 9-рэ статья диштэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

1. Адыгэ Республикэм уасэхэмрэ тарифхэмрэ ягъэнэфэнкIэ и ГъэлорышIапIэ пшъэрылхэр фэшлыгъэнэу техникэмкIэ транспортхэм язытет зэрауплъэкIурэм пае зышъхьадэкIыхэ мыхъушт уасэхэу агъэнэфагъэхэр ыкIи техникэмкIэ транспортхэм язытет зэрауплъэкIугъэмкIэ талоным идубликат къазэраратырэм нахъыбэмкIэ уасэу лъатын алъэ-

кIыштыр кызырэдальытэхэрэм гъунэ альфынэу.

2. Адыгэ Республикэм уасэхэмрэ тарифхэмрэ ягъэнэфэнкIэ и ГъэлорышIапIэ ехылаагъэ Положение Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2010-рэ ильэсым бэдзэогъум и 15-м ышIыгъэ унашъоу N 133-р зытетэу «Адыгэ Республикэм уасэхэмрэ тарифхэмрэ ягъэнэфэнкIэ и ГъэлорышIапIэ илофыгъо зауIэхэм яхылаагъ» зыфилорэмкIэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхэуагъэхэр, 2010, N 7, 11, 12; 2011, N 4, 12) ия III-рэ раздел зэхъоклыныгъэ фэшлыгъэнэу, я 9-рэ подпунктым абзацэу «е»-р хэгъэхьогъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«е) техникэмкIэ транспортхэм язытет зэрауплъэкIурэм пае зышъхьадэкIыхэ мыхъушт уасэхэу агъэнэфагъэхэр ыкIи техникэмкIэ транспортхэм язытет зэрауплъэкIугъэмкIэ талоным идубликат къазэраратырэм нахъыбэмкIэ уасэу лъатын алъэкIыштыр кызырэдальытэхэрэм гъунэ альфынэу;».

3. Заштэрэ мафэм щегъэжъагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу  
КЪУМПЫЛ Мурат

кь. Мыекъуапэ,  
щылэ мазэм и 30, 2012-рэ ильэс  
N 31



Зэхэзыщакъгъэр:  
Адыгэ Республикэм  
и Къэралыгъо  
Совет — Хасэр,  
иминистрэхэм  
я Кабинет

Къыдзыгъэкъырэр:  
Адыгэ Республикэм  
лъэпкъ ИофхэмкIэ,  
IэкIыб къэралхэм  
ащыпсэурэ тильэп-  
къэгъухэм адырIэ  
зэпхыныгъэхэмкIэ  
ыкIи къэбар жьу-  
гъэм иамалхэмкIэ  
и Комитет  
Адресыр: ур.Кре-  
стьянскэр, 236

Редактор  
шхьалэр

ДЭРБЭ  
ТИМУР

Редакциер  
зыхэщыIэр:  
385000,  
къ. Мыекъуапэ,  
ур. Первомайскэр,  
197.  
Телефонхэр:  
приемнэр:  
52-16-79,  
редактор шхьалэм  
иапгэр:  
гуадзэр:  
52-49-44,  
редактор гуадзэр-  
пшхэдэкIыжэ зы-  
хырэ секретарыр:  
52-16-77.  
E-mail:  
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-  
гъэр:

Урысые Федерацием  
хэутын ИофхэмкIэ,  
телерадиокаэтын-  
хэмкIэ ыкIи зэлы-  
IэсыкIэ амалхэмкIэ  
и Министерствэ  
и Темуры-Кавказ  
чыпIэ гъэлары-  
шланI, зэраушыхъа-  
тыгъэ номерыр  
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-  
тыхэрэм мышгып-  
кагъэу къахъаф-  
хэрэмкIэ къэзых-  
ыгъэхэм пшхэдэ-  
кIыжэ ахы. Къа-  
тхэхэрэмр гъэзе-  
тым шылажэхэр-  
рэмр яеплъыкIэ  
зэтемыфэн ылгэ-  
кIышт. Гъэзет-  
еджэхэм кыт-  
фагъэхырэ тхы-  
гъэхэр зэхатфы-  
хэрэп ыкIи къэ-  
зыхыгъэхэм  
алэкIэдгъэхъа-  
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр  
ОАО-у  
«Полиграф-ЮГ»,  
385000,  
къ. Мыекъуапэ,  
ур. Пионерскэр,  
268

Пчъагъэр  
3806  
Индексхэр  
52161  
52162  
Зак. 341

Хэутыным  
узщыкIэтхэнэу щыт  
уахъэр  
Сыхъатыр 18.00  
ЗыщыкIэтхэгъэхэ  
уахъэр  
Сыхъатыр 18.00

# Зэкъоуцорэ лъэпкъым зеужьыжьи

(Апэрэ нэкIуб. кыщечжэ).

Зэхахьэр зыщырагъэжъэным  
адыгэ ансамблэу «Ащэмэзым»,  
художественнэ пашэр Бастэ Асыет,  
ижьыр адыгэ орэдхэр кыуагъэх.  
Шпэж тилэу тызэрэпсэурэр, ти-  
лъэпкъ шгуаши, тишэн-хабзи зэ-  
рэдахэр искусствэм ыбзэкIэ  
«Ащэмэзым» кыгъэлъэгъуагъэх.

Зимычэзыу зэфэсыр пэублэ гу-  
щылэкIэ кызылэуихыгъ обществен-  
нэ движениеу «Адыгэ Хасэм»  
итхьаматэу Хьэпэ Арамбий. Си-  
рием заом имашIо зыщилэтыныр  
кызыжъэкIыгъэр зэдгъэфэныр ти-  
мылофэу Хьэпэ Арамбий ылы-  
тагъ. Сирием ис адыгэхэр хэгъэ-  
гум кышалагъыгъэ бырсырхэм  
ахэцагъэхэ зэрэхьухэрэм тегъэгум-  
экIы, кыным хэтхэм тишуагъэ  
ядгъэкIыным тыпыл. Адыгэ Ха-  
сэр зызэхашагъэр илэс 20 хъу-  
гъэ. А уахътэм кыкIоцI мэхънэ  
ин зилэ Иофыгъоу, Адыгэ Хасэр зы-  
хэлэжъагъэр макIэп. Адыгэ Рес-  
публикэм икъэралыгъо гъэпсыкIэ  
игъэпыгъэн илахышIу хишIыхъагъ.  
Къош Абхъазым Грузиер заокIэ  
кызытебанэм, Адыгэ Хасэр Аб-  
хъазым къоуцагъ. Косовэ ти-  
лъэпкъэгъухэр кышчыжыгъэнхэм  
Адыгэ Хасэмр хабзэм икъулы-  
кышIэхэмр зэготхэу дэлэжъагъэх.

Тызэкъоуцорэ, тIуачIэ зэхат-  
лхъэмэ, Сирием Iэпылэгъу тыфэ-  
хъун зэрэтлэкIыштыр Хьэпэ  
Арамбий игушыIэ кышчыгъэ-  
щыгъ. Зэфэсым хэлэжъэнхэр нэ-  
гырэ 450-рэ пэшIорыгъэщэу ха-



лъашIэрэ шIэныгъэлэжъэу Шхьэ-  
лэхъо Абу зэфэсым кызышгъу-  
шыIэм, лъэпкъ гупшысэр шыIэ-  
ныгъэм шыпхырышчыгъэным, узэ-  
кьотэу ащ удэлэжъэным имэхъанэ  
зыкызырIэтыгъэм, тиакыл зэ-  
хэтлхъан зэрэфаем къатегушы-  
лагъ. Сирием кыхъухъэгъэ тхъа-  
мыкIагъом тильэпкъ ехъаджы,  
ретэкъухъэ. Непэ адыгэу ащ ис-  
хэр кытхэгъуагъы тишуагъэ яд-  
гъэкIыну. Шхьэлэхъо Абу изэ-  
фэхьысыжъхэм политикэшхуи,  
лъэпкъ гумэкIыгъошхуи ахэтлэ-  
гъуагъэх.

Адыгэ Республикэм и Премьер-  
министруу Къумпыл Муратэ ти  
Лышхъэу ТхьакIушынэ Аслъан  
ышIэкIэ зэфэсым хэлэжъэрэмэ сэ-  
лам фабэ къарихыгъ. Сирием быр-  
сырэу кытэджагъэм адыгэу дуна-  
им тетхэр егъэгумэкIы. Зэфэсым  
зэрэщызэхъагъэхэм шуагъэ кы-  
тынэу зэрэгугъэрэр Къумпыл Му-  
ратэ хигъэунэфыкIыгъ.



хэмкIэ, IэкIыб къэралыгъоухэм  
ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм ады-  
рIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэ-  
бар жьугъэм иамалхэмкIэ и Коми-  
тет итхьаматэу Шхьэлэхъо Аскэр  
зэфэсым хэлэжъэхэрэр щигъэгъо-  
загъэх Сирием тильэпкъэгъухэр  
кызыкIыжыхэкIэ хэкум зэрашчы-  
пгъокIыштыгъэм. Охътэ хэжыгъэм  
зыщыпсэуштыгъэ унэхэр аратынхэ  
алэкIышт. Сирием кыкIыгъэ ти-  
лъэпкъэгъумэ ягъусэу А. Шхьэла-  
хъом тиреспубликэ ирайонхэр  
кыкIулахъагъэх, псэупIэу кыхахын  
алэкIыштыгъэм зэдэгупшысагъэх.

Косовэ кыкIыжыгъэ тильэп-  
къэгъухэр Мэфэхьаблэ дэсых. Къо-  
джэ псэупIэм ипашэу Хьэсани Мы-  
хъамэт кыIотагъэм кыхэтхырэ  
тилъэпкъ зыщыщыкIагъэм экъо-  
уцон зэрилэкIырэ, хабзэм икъу-  
лыкышIэхэр Iэпылэгъу къафэхъу-  
хэзэ хэкум ичыгу рэхъат зэрэца-  
гъотыжырэ ары.

Обществениэ движениехэу  
Адыгеим зызэхашагъэмэ ялIыкIо-  
хыи зэфэсым IупкIэу кышчыгу-  
шылагъэх. Къэндзалхэм ацIэкIэ  
Алям Илясовыр, урымхэм яобщес-  
твениэ организацие ипашэу Ари-  
стотель Спировыр, ермэлхэм яоб-  
ществениэ организацие ышIэкIэ  
Вартан Зейтунян зэгъэпшэнхэр  
ашIызэ, теубытагъэ хэлъэу къа-  
Iуагъ Адыгеим рэхъатэу зэрэщы-  
псэухэрэр, яшэн-хабзэхэр зэралэ-  
жыхэрэр. Сирием ис адыгэмэ ти-  
республикэ къагъэзэжъэмэ, шыIакIэ  
щэгъотыштыгъэу алытагъ.

Дунэ Адыгэ Хасэм ипрезиден-  
тэу Iэжъэхъэ Къэншъаубый зэ-  
къош республикэхэр, хэгъэгу зэфэ-  
шхъафхэм арыс тильэпкъэгъухэр  
зэкъотхэу Сирием шыпсэурэ ти-  
лъэпкъэгъухэм Iэпылэгъу афэхъун-  
хэм фэхъазырэу кыуагъ.

## Зэкъотныгъэм уегъэпытэ

Обществениэ движениехэмр  
хабзэм икъулыкышIэхэмр язэ-  
къотыныгъэ елытыгъэу Иофхэр  
лыкIотэщтых. Къэралыгъом  
ипашэхэр кыхъамылажъэхэу  
тилъэпкъэгъумэ Iэпылэгъу ин  
яттын тлэкIыштыгъ.

Едыдж Батырай кыуагъэр ха-  
бзэм икъулыкышIэмэ алыIэсы-  
нэу тэгугъэ. Сирием кыкIыжы  
зышIоигъохэм ящыкIэгъэ тхыль-  
хэр пкIэ хэмылэу афагъэхъа-  
зырынхэ, ар къэралыгъо пашэмэ  
зэшIуахы зэрэшIоигъор зэфэсым  
кыхылыхъагъ.

Сирием щыкъэбархэм нахы-  
шIоу зацагъэгъозным, Iэпылэгъоу  
ящыкIагъэр ятыгъэным нахэ псын-  
кIэу фежъэнхэм фэшI, СтIашъу  
Яхьэ кызырIуагъэу, зы нэгъырэ  
гъусэ ышIынышъ, Сирием Iо-  
нэу фэй. СтIашъур Сирием кы-  
шчыгъэ, тыхэу кыгъэзэжыгъэу  
щэпсэу. Ащ кызырIуагъэу, Си-  
рием изэо-банэхэм къапкыры-  
кIырэ бырсырхэр тильэпкъэгъумэ  
алыIэсыгъэх.

Сирием кыкIыжыгъэ Шорэ  
Мыхъамэт зэфэсым гушыIэ заул  
ныIэп кышчылауагъэр, арэу шытми,  
акъыл хэпхынэу щыт. Иофым ба-  
щэрэ темыгушыIэхэу гъэцэкIэгъэн  
фэе лъэныкIохэм псынкIаIоу афе-  
жъэгъэнхэр игъоу ащ ылытагъ.

Хэсашхъэм хэтхэу Мыгу Рэ-  
щыдэ, Абыдэ Хьисэ, Лыунэе Рус-  
лъанэ къауагъэр тиреспубликэ  
икъэралыгъо гъэпсыкIэ игъэпыгъэн  
тыдэлэжъэн, тильэпкъэгъухэу хэ-  
кум къэзыгъэзэжырэмэ тапэгъо-  
кIын, тишуагъэ ядгъэкIын зэрэ-  
тлэкIыштыр ары. Сириемр Адыге-  
имрэ яныбжыкIэхэр нахыбэрэ зэ-  
хэхъанхэ, япсэукIэ нахышIоу зо-  
рагъэшIэн зэрэфаем кытегушы-  
лагъэр бэ. Къэзгъэзэжырэ ныб-  
жыкIэхэмрэ бысымхэмрэ зэшхъэ-  
гъусэ зэфэхъун зытлэкIыштыхэри  
къахэкIыштых.

Къэбархэр зыщаугъоштыгъэ гу-  
чэ зэхэщэгъэн фаеуи зэфэсым ша-  
лытагъ. Москва кыкIыгъэ Хъу-  
рэе Аслъан лъэпкъым зиугъоижы-  
ным фэшI амалэу иIэм зэрэхахъо-  
рэм кытегушылагъ.Интернетыр  
дэгъу, ау шыпкыагъэ зыхэлэ къэ-  
барыр зэбгъэшIэным пае нэмыкI  
амалхэр IэубытыпIэ ашIынхэ фае.

Зэфэсым кышалагъыгъэ Ио-  
фыгъомэ ащыщ Урысыем иIэ-  
шхъэтетхэм, Къэралыгъо Ду-  
мэм Сирием ис тильэпкъэгъу-  
мэ ягумэкIхэр нахэ куоу алы-  
гъэлэсыгъэнхэр. АщкIэ депутат-  
хэм, хабзэм инэмыкIырэ куылы-  
кышIэхэм яамалхэр агъэфедэ-  
штых. Зэфэсым Къэбэртэе-Бэлъ-  
къарым, Краснодар краим, нэ-  
мыкIхэм къарыкIыгъэхэр кышчы-  
гушылагъэх. Унашъоу щаштагъэм  
кышчело Сирием ис тильэпкъэ-  
гъумэ Iэпылэгъу зэрафэхъуштыгъ,  
Иофым хабзэм икъулыкышIэхэр  
кызырэхъагъэлэжъэщтыгъ. Унашъоу  
аштагъэм Адыгэ Хасэм ихэса-  
шхъэ тапэкIи дэлэжъэщт. Ищы-  
кIагъэу алыгъэмэ, нэмыкI зэхэхъ-  
хэр зэхэщыштых.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр зэфэсым кышчыты-  
рахыгъэх.



дзыгъагъ, а пчъагъэм шышэу  
440-м кышчымыкIэу хэлэжъагъ.  
Къырагъэблэгъагъэр 400, ау ащ  
нахыб зэфэсым кэкулауагъэр. Зэ-  
фэсым адыгабзэкIи, урысыбзэкIи  
кышчыгушылагъэх. Иофхъабзэр  
зэрищэнэу хадзыгъ Адыгэ Хасэм  
итхьаматэ игуадзэу Нэгъуцу Ас-  
лъан.

Зэфэсыр зыщаублэным Адыгэ  
Республикэмр Краснодар краим-  
рэ ащыпсэурэ быслгъымэнхэм  
ямуфтиеу Емыж Нурбий гушыIэр  
ратыгъ. Адыгэм ыгу зыщыбырсы-  
рыгъэ уахътэм тичIыгужэ анэIу  
кыфагъэзагъэу къэплэхэрэ ти-  
лъэпкъэгъухэм Iэпылэгъу тафэхъун  
зэрэфаер Н. Емыжым кыуагъ.  
Егъэзыгъэ хъугъэ адыгэхэу Сири-  
ем исхэм Iапэ афэтщэиным ты-  
зэрэфэхъазырым, Урысыем и Пре-  
зидент, нэмыкI Iэшхъэтетхэр кы-  
хэлэжъэнхэшъ, лъэпкъым зиугъо-  
ижыным фэшI яшуагъэ къагъа-  
кIомэ зэрэшIоигъор хигъэунэфы-  
кIыгъ.

Дунэ Адыгэ Хасэмр Адыгэ  
Хасэмрэ ятхъэмэтэ гъэшIуагъэу, зэ-

## ЕплъыкIэхэм якъежъапI

Обществениэ движениеу  
«Адыгэ Хасэм» итхьаматэрэ  
Дунэ Адыгэ Хасэм ипрезидент-  
рэ ягуадзэу Бэгъушъэ Адамэ Си-  
рием Иофыгъоухэм афэгъэхъы-  
гъэ докладыр кышIыгъ. Сири-  
ем мы уахътэм щырэхъатэп. Поли-  
тикэр экIэми апшъэ пшIыгъэми,  
хэгъэгум кырыкIоштыр къэшIэ-  
гъуаеу Бэгъушъэ Адамэ ылыгътэ-  
зэ, ДАХ-м, СМИ-хэм, хабзэм  
икъулыкышIэхэм, нэмыкIхэм  
яеплъыкIэхэр зэфихысыжыгъэх.  
Адыгэу Сирием исхэм дзэм икъу-  
лыкышIэхэр, шIэныгъэлэжъхэр,  
ИофшIэныр шIу зылгъэгъухэрэр  
къахэкIыгъэх. Ежъхэр фаехэу ти-  
лъэпкъэгъухэр Сирием кыкIыжъ-  
хэмэ, Адыгэ Республикэм, нэмыкI  
къош республикэхэм ащыпсэунхэ  
алэкIыштыгъ, тищыIакIэ хэгъозэнхэм  
пае Iэпылэгъу тафэхъуным тыфэ-  
хъазыр.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иоф-